

ČASOPIS ZA PČELARSTVO

PČELAR

SODRŽINA / EN BROJ 3. MARS 2007

50000 PČELARA
ZA OČUVANJE
PRIRODE U SRBIJI

Часопис за пчеларство ПЧЕЛАР

Savez pčelarskih organizacija Srbije

Molerova br. 13, 11000 Beograd, 011/2458-640, 064/40-191-63
spos@sezampro.yu, www.spos.info, casopis-PCELAR@yahoo.groups.com

APISLAVIA

APIMONDIA
Foundation

The Magazine of Serbian Beekeeping BEEKEEPER

The Beekeeping Association of Serbia, Serbia, 11000 Belgrade, 13 Molerova St.

Predsednik SPOS-a

Dipl. ing. Živoslav Stojanović

Ul. Milana Martinovića Metalca br. 4, 24413 Palić
024/753-771, 063/510-598, zobrad@yunord.net

Glavni i odgovorni urednik

Dr med. Rodoljub Živadinović

Ul. Stojana Janićevića br. 12, 18210 Žitkovac
018/846-734, 063/860-8510
rodoljub@ptt.yu

Izdavački savet

Prof. dr Jovan Kulinčević (predsednik)

Prof. dr Bosiljka Đuričić, Prof. dr Zoran Stanimirović,
Prof. dr Desimir Jevtić, Prof. dr Slobodan Miloradović,
Prof. dr Miloje Brajković, Jovo Kantar, Žarko Živanović

Redakcija

(po azbučnom redu prvog slova prezimena)

Domaći članovi redakcije

Dipl. novinar Milanka Vorgić (Novi Sad),

Dragutin Gajić (Veliko Gradište), Milan Jovanović (Trstenik),

Ratko Joković (Lučani), Branislav Karleuša (Beograd),

Dejan Kreculj (Kovin), Milan S. Matejić (Vlaški Do),

Ing. Robert Past (Novi Sad), Rajko Pejanović (Šabac),

Milutin Petrović (Kragujevac),

Dr sci. vet. med. Nada Plavša (Novi Sad),

Dr Slavomir Popović (Beograd), Vladimir Hunjadi (Petrovaradin)

Strani članovi redakcije

Vladimir Auguštin (Metlika, Slovenija), Borisav Brnjada (Bar, Crna Gora), Ferid Velagić (Tuzla, Bosna i Hercegovina),

Amir Demirović (Sanski Most, Bosna i Hercegovina),

Milan Isidorović (Sutomore, Crna Gora), Dr med. Stipan Kovačić (Darda, Hrvatska), Branko Končar (Kozarac, Bosna i Hercegovina),

Mr sci. Goran Mirjanić (Gradiška, Bosna i Hercegovina), Aleksandar Mihajlović (Skoplje, Makedonija), Franc Prezelj (Kamnik, Slovenija),

Doc. dr sci. Zlatko Puškadija (Osijek, Hrvatska),

Milorad Čeko (Banja Luka, Bosna i Hercegovina),

Dr vet. med. Irena Džimrevska (Skoplje, Makedonija),

Franc Šivic (Ljubljana, Slovenija)

Članstvo u SPOS-u

Članstvo u Savezu pčelarskih organizacija Srbije ostvaruje se preko društava pčelara po slobodnom izboru. Članarina u 2007. godini za članove pčelarskih organizacija iz Srbije iznosi 1 100 dinara, iz Republike Srpske 28,8 KM, iz Federacije BiH 40,5 KM, iz Hrvatske 228 kuna, iz Slovenije 5 273 tolara, za pčelare iz Crne Gore, Makedonije i ostalih inostranih zemalja gde se časopis šalje običnom poštom 32 evra, a gde se šalje avionom 40 evra. Članstvo podrazumeva dobijanje 12 brojeva časopisa Pčelar.

Račun SPOS-a:

160 – 17806 – 08

Saradnja sa časopisom

Rukopisi i fotografije se ne vraćaju. Redakcija zadržava pravo redigovanja teksta. Za sadržaj teksta odgovaraju autori, a za sadržaj oglasa oglašivači. Listovi koji preuzimaju radove iz časopisa Pčelar dužni su da jasno navedu izvor informacija.

Istoriјa časopisa

Prvi ilustrovani časopis za pčelare štampan je 1883. godine u Beogradu pod imenom „Pčela“. Potom je štampan „Srpski pčelar“ 1. oktobra 1896. godine u Sremskim Karlovcima. Od 1899. godine nastavlja da ga izdaje Srpska pčelarska zadruga u Rumi. „Pčelar“, organ Srpskog pčelarskog društva, izlazi od 1. januara 1898. godine u Beogradu. Januara 1934. godine spojili su se „Pčelar“ i „Srpski pčelar“ i od tada izlaze pod nazivom „Pčelar“.

Ukazom predsednika SFRJ „Pčelar“ je 1973. godine odlikovan Ordenom zasluga za narod sa srebrnim zracima za izvanredne zasluge, popularisanje i unapređenje pčelarstva, a Kulturno-prosvetna zajednica Srbije dodelila mu je 1984. godine Vukovu nagradu za rad u razvoju kulture u Srbiji.

Tiraž: 13 500. Štampa: Kolor pres – Lapovo, tel. 034/853-715, 853-560, kolorpres@ptt.yu

Fotografija na naslovnoj strani:

Napredni novosadski pčelari u prolećnom obilasku pčelinjaka

Foto:
Rodoljub Živadinović,
Žitkovac

*Ko ne zna, neka uči čitajući Pčelar.
 Ko zna, neka uživa u obnavljanju gradiva.
 Ko zna bolje, neka to i napiše.*

Milan Ćirović	
PISMO PČELARIMA ZA MART	99
Dobrosav Bešinović	
PLASTIČNA FOLIJA	
U RAZVOJNOM PERIODU	102
Svetislav M. Bakić	
PRIPREMA ZA BAGREMOVU PAŠU	105
Sadik Čamđić	
O IZGRADNJI SAĆA IZ UGLA FARAROVE KOŠNICE	107
Anton Zor	
PROBLEMI SA VOSKOM	111
Milan Jovanović	
POVRATAK U BUDUĆNOST	112
Zoran Raičević	
PROJEKAT KONTROLE ZDRAVSTVENOG STANJA PČELINJAKA I ISPRAVNOSTI MEDA NA JUGOISTOKU SRBIJE	119
Zvonko Barišić	
PARAFINISANJE KOŠNICA	121
Rodoljub Živadinović	
DOMAĆA PAMET U SRPSKOJ PČELARSKOJ INDUSTRIJI	123
SKUPOVI	125
SKUPOVI I REPORTAŽE	127

Izdvajamo iz sadržaja

Sadik Čamđić

O IZGRADNJI SAĆA IZ UGLA FARAROVE KOŠNICE

107

Davnašnja želja pčelara je da nateraju pčele da grade saće bez ozičavanja satnih osnova ili čak i bez satnih osnova.

Fararova košnica pruža takvu mogućnost, što otvara perspektivu novog načina pčelarenja

Anton Zor

PROBLEMI SA VOSKOM

111

Problem sa zagađenim saćem polako se iz teorije seli u praksu. Apsolvirajte ovaj veliki pčelarski problem na vreme, jer su za njegovo rešavanje neophodne godine rada

Milan Jovanović

POVRATAK U BUDUĆNOST

112

Bolje poznavanje uticaja ljudi na okolinu utičaće na humaniji odnos prema pčelama i dobijanje nezagađenih pčelinjih proizvoda

Zvonko Barišić

PARAFINISANJE KOŠNICA

121

Naučite kako da efikasno zaštite košnicu od negativnih klimatskih uticaja

KALENDAR VAŽNIJIH PČELARSKIH SKUPOVA U NAREDNOM PERIODU

- 1 – Vinkovci, IV pčelarski dani, 9, 10. i 11. III 2007.
- 2 – Celje, Međunarodna prodajna izložba i savetovanje pčelara, 17, 18. III 2007.
- 3 – Lajkovac, Dani pčelarstva Lajkovac, 25. III 2007.
- 4 – Istanbul, Prvi kongres pčelarskih organizacija Balkanskih zemalja, 29. III – 1. IV 2007.
- 5 – Crnjaka kod Majdanpeka, II Delijovanski dani pčela, 31. III 2007.
- 6 – Arilje, Dan pčelarstva u Arilju, 1. IV 2007.
- 7 – Kamenovo, Dani mlavsko-homoljskih pčelara, 14. IV 2007.

Reč urednika

Vaš urednik je proteklih dana imao brojne obaveze oko organizacije seminara o HACCP-u i dobroj pčelarskoj praksi, koji je predstavljao ogroman izazov za sve pčelare Srbije. Rad bez radnog vremena na tom projektu je učinio da ovaj broj Pčelara kasni par dana, ali se nadam da nećete zameriti. Posao koji je urađen na pomenutom seminaru imaće dalekosežne pozitivne efekte na srpsko pčelarstvo i pomoći mu da se na vreme prilagodi novim standardima i propisima koji nas očekuju iz dana u dan, onim tempom kako se približavamo Evropskoj Uniji. Prvi korak je načinjen. Svi moraju da ga savladaju kako bi mogli da krenemo dalje.

Srećan 8. mart damama
želete SPOS i redakcija
časopisa Pčelar!

Naravno, sve nas ovih dana najviše zaokuplja proleće koje je poranilo oko 25 dana, ako je suditi prema stanju vegetacije. To ima i dobre i loše strane, kao i sve u životu. Doduše, od mnogo presudnijeg značaja biće vremenske prilike u narednom periodu. Lično sam više zabrinut zbog izrazito suve zemlje, jer ove zime nije bilo dovoljno padavina u većem delu Srbije, nego zbog ranog proleća. Vlage ima do dubine ašova, ispod toga je neverovatno suvo. Definitivno je da će prognoza paše uglavnom zavisiti od količine prolećnih padavina, a koliko će ih biti, videćemo.

ZAŠTO KASNI ISPORUKA PČELARA

U prva dva meseca ove godine, dosta naših članova nije dobilo januarski i februarski broj časopisa na vreme, saglasno svojoj dosadašnjoj navici i ustaljenoj praksi SPOS-a. Mnogi se javljaju telefonom, pitaju za razloge, a po neki i veoma žučno protestuju. Poštovane kolegenice i kolege, molim vas najljubaznije za razumevanje i strpljenje za još malo vremena. Takođe vas molim da imate na umu, da je značajan rast članova i pretplatnika iz inostranstva, da je ove godine zbog registracije pčelinjaka potrebno upisati mnogo više podataka o svakom članu nego što je to bilo do sada i da je veoma mali broj društava pčelara koristio digitalnu opciju unošenja podataka za svoje članove. Dakle, preko 90% podataka o našim članovima unosi se ručno u računar, pa sve to traje dosta sporo. Pored sekretara SPOS-a, na unosu podataka o članstvu, nedavno su angažovani i honorarni saradnici kako bi ovu akciju uspešno priveli kraju. Imajmo na umu da je prošle godine bilo nešto preko 9 400 članova SPOS-a, a da će u ovoj godini taj broj biti povećan za oko 50%. Sigurno je da u narednim mesecima ovakvih problema neće biti i časopis će stizati na vreme.

Unapred, hvala na razumevanju!

Predsednik SPOS-a, Živoslav Stojanović

NOVI CENOVNIK OGLASA (važi od apriliškog broja)

1) Zadnja strana korica	20 930 dinara (15 697,50 sa popustom)
2) Polovina zadnje strane korica	11 960 dinara (8 970 sa popustom)
3) Unutrašnja strana zadnje korice	17 940 dinara (13 455 sa popustom)
4) Polovina unutrašnje strane zadnje korice	10 465 dinara (7 848,75 sa popustom)
5) Unutrašnja strana (134×194 mm)	15 697 dinara (11 772,75 sa popustom)
6) Polovina unutrašnje strane (134×95 mm)	8 970 dinara (6 727,50 sa popustom)
7) Trećina unutrašnje strane (134×63 mm)	7 475 dinara (5 606,25 sa popustom)
8) Četvrtina unutrašnje strane (134×45 mm)	5 980 dinara (4 485 sa popustom)
9) Osmina unutrašnje strane (65×45 mm)	4 485 dinara (bez popusta)
10) Mali oglasi za članove SPOS-a:	

- 60 dinara po reči, uz minimalnu cenu jednog malog oglasa od 600 dinara

11) Mali oglasi za organizacije, privrednike i ostale:

- 90 dinara po reči, uz minimalnu cenu jednog malog oglasa od 900 dinara
- Popust od 25% se odobrava samo za oglase koji su uplaćeni unapred za 6 meseci.
- Za oglašivače iz inostranstva cenovnik oglašavanja se uvećava za 50%.

PISMO PČELARIMA ZA MART

Prof. dr Milan Ćirović
Ul. Slovačkih pobunjenika br. 6
34000 Kragujevac
(034) 318-037, (064) 58-93-504

Pčelinja društva ulaze u mart sa već ranije započetim leglom iz kojeg se već rađaju mlade letnje pčele. Njihov broj raste iz dana u dan, istim tempom kojim je matica u februaru polagala jaja. Istovremeno, postepeno izumiru stare zimske pčele, vrši se smena generacija, koja će biti sasvim završena tek u aprilu.

Zimske pčele su u to vreme veoma iscrpljene, zalihe hranljivih materija (belančevina, masti) u njihovom telu su smanjene, utoliko više ukoliko je stepen zaraženosti varoom veći. U jakim pčelinjim društvima zapaža se blag porast brojnog stanja pčela, u srednje jakim taj broj ostaje skoro nepromenjen, a u slabim se brojno stanje pčela čak vidno smanjuje.

Povećanjem broja mlađih pčela, povećava se i potencijal pčelinjih društava da neguju leglo, matice povećavaju tempo leženja jaja, što obezbeđuje kasnije ubrzano jačanje zajednice. Pčelar treba samo da podrži ubrzanje tog razvoja.

Utopljavanje košnica se obično vrši sa nekoliko slojeva novinskog papira iznad poklopne daske gde su toplotni gubici najveći. Oblaganje košnica sa strane nekim izolacionim materijalom, u našim uslovima je necelishodno.

Ako je gornje leto bilo otvoreno, treba ga zatvoriti, a donje otvoriti da bi kroz njega pčele mogle iznositi iz košnice mrtve pčele i drugu nečistoću. Pojava vlage, zbog koje neki pčelari uglavnom i otvaraju gornje leto, sada praktično nije moguća jer je za negu legla pčelama potrebna velika količina vode, a zajednica u ovom periodu već sasvim korektno može da organizuje svaku vrstu ventilacije. Gubitak toplotne može da se umanji zatvaranjem ulica od ozgo plastičnom folijom.

Podsticajno prihranjivanje

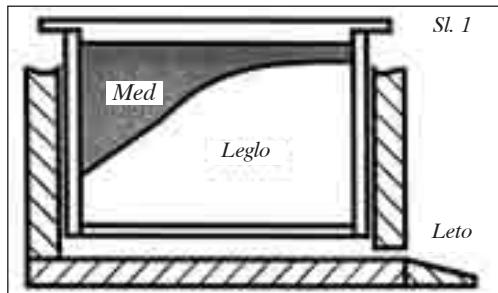
To je jedna od najznačajnijih mera za ubrzanje prolećnog razvoja. U prvoj polovini marta u tu svrhu može se koristiti šećerno-medno testo (pogača), a od polovine marta može se davati i sirup. Mnogi pčelarski stručnjaci, jedan od njih je i profesor Lebedev, tvrde da pogača isto tako stimuliše razvoj zajednice kao i sirup. Naime, i pogača stvara utisak unosa, stvara se potreba za većim unosom polena, što zajedno pospešuje razvoj legla. Osim toga, pogača data direktno na satonoše zatvara ulice sa gornje strane i znatno sprečava gu-

bitke dragocene toplote iz gnezda. Istovremeno, upija vlagu u košnici nastalu povećanom potrošnjom meda koja u martu iznosi bar 3 do 4 kilograma.

Poželjno je, makar u prvoj polovini marta, pčelama davati ne običnu, već oplemenjenu pogaču. U to vreme je unos cvetnog praha relativno mali (što ove godine nije slučaj), te u ishrani pčela obično nedostaju proteini, vitamini i minerali, pa ih treba dodati bar delimično kroz razne dodatke za oplemenjivanje pogače: suvi polen, kvasac, obrano kravlje mleko u prahu (ređe obično), obezmašćeno sojino brašno i slično što literatura preporučuje. Tu su i vitaminske tablete, kobalt, morska so (0,5 g na kilogram pogače). Ako se dodaju cvetni prah i med, oni moraju poticati sa vlastitog (zdravog) pčelinjaka (prisustvo spora američke truleži u medu može se proveriti u nekim veterinarskim institutima u Srbiji). Pekarski kvasac prethodno treba inaktivirati, kratkotrajnim kuvanjem, recimo u malo mleka (3 do 5 minuta) da se ubiju kvasne gljivice. Proteini iz mleka skoro u potpunosti se koriste za pospešivanje razvoja legla, a蛋白 iz kvasca za stvaranje rezervnih hranljivih materijala u telu pčele. Znači, u martovskoj pogači mleko je korisniji dodatak od kvasca. Preporučuju se sledeći procenti dodataka: 3–7% polena, 5% kvasca, 5% sojinog brašna ili 3% mleka u prahu. Ako se ovi dodaci kombinuju, ukupna njihova količina ne treba biti veća od 10–15% mase pogače.

Od polovine marta nadalje, do kraja podsticajnog perioda, zbog dovoljnog unosa polena iz prirode, može se pčelama давати obična pogača napravljena samo od šećera u prahu i meda. Može se koristiti i sirup 1:1, u malim porcijama svaki ili svaki drugi dan. Napomenimo da podsticajna prihrana pogačom ili sirupom stimuliše pčele na veće unošenje polena, što veoma lepo utiče na njihov razvoj.

Obezbeđivanje zaliha meda

Eksperimentalno je dokazano da se u prolećnom periodu mogu uspešno razvijati samo ona pčelinja društva čije su zalihe meda veće od 10–12 kg (3 puna DB ili 4 LR rama), i taj nivo ne sme da se smanji tokom čitavog razvojnog perioda. Samo kod takvih društava podsticajno prihranjivanje daće željeni efekat. Takvo stanje se može utvrditi pri prvom prolećnom pregledu kod onih društava koja su zazimljena sa dovoljnim zalihama. Ako pomenu-tih zaliha meda nema, pčele će instinktivno štedeti hranu, smanjujući izlučivanje mleča i ishranu larvi, radaće se sitne pčele sa skraćenim životnim vekom i nedovoljno razvijenim žlezdama, što ne samo da će se odraziti na smanjenje brojnog stanja pčelinjeg društva i smanjenje iskorišćenja prve paše, već takve pčele neće moći adekvatno da odgaje ni naredne generacije pčela zbog svog sopstvenog nepotpunog fiziološkog razvoja.

Zato, što pre, čim se u martu stvore pogodni uslovi, treba nedostajuće zalihe nadoknaditi ugroženim zajednicama. Ili ramovima sa medom iz rezerve ili, ako njih nema, davanjem meda razređenog vodom ili sirupa. Optimalna koncentracija sirupa za ovu namenu je 3:2 u korist šećera. Pčele će od takvog sirupa, na svaki kilogram dodatog šećera, napraviti zalihi od jednog kilograma šećernog meda. Ovaj pokazatelj pomoći će nam u određivanju količine dodatog sirupa. Treba ga davati u što većim porcijama, uveće. Tako stvoreni veštacki med jeste prazna hrana (bez vitamina, minerala, proteina), ali će ovi elementi biti itekako nadoknađeni iz obilnog unosa polena u ovom periodu.

Otvaranje ćelija sa medom

Razvoj pčelinjih društava u martu može se znatno podstići večernjim otvaranjem saća sa medom u maloj površini (oko 1 dm²). Pogrešno je otvarati ćelije sa medom na krajnjim ramovima u proleće, jer jedan deo tog meda pčele odnose u centralni deo gde je leglo i blokiraju maticu u leženju jaja. Bolje je otvaranje vršiti na ramovima sa leglom jer će se na taj način, oslobođanjem od meda, stvoriti dodatna površina saća pogodnog za zaledanje. Istovremeno, to će stimulativno delovati na mati-

cu da ubrzanje polaže jaja, a same larve u leđu biće bolje hranjene. Dakle, ova operacija pogoduje i povećanju brojnosti pčelinjeg društva, ali i povećanju kvaliteta odgajenih pčela. Osim toga, smanjenje mednih venaca (medne kape) u centralnim ramovima, obezbeđuje kasniji lakši prelazak pčela u medišni prostor. Naime, primećeno je da veliki medni venci u gornjem delu medišnih ramova, mogu ne samo otežati prelazak pčela u medišta, već u nekim slučajevima predstavljati i nepremostivu barijeru za taj prelazak.

Okretanje ramova ili plodišta u celini za 180°

Krajem marta i na dalje, podsticajni razvoj jačih pčelinjih društava može se vršiti okretanjem svakog drugog plodišnog rama za 180°. Kako je leglo uvek bliže letu, a med udaljeniji od njega (slika 1), to se okretanjem rama vrši remećenje gnezda, leglo se udaljava od leta, a med mu se približava. Pčele ne trpe „razorenno“ gnezdo, teže da uspostave prirodno stanje, pa med na okrenutom ramu koji se našao u blizini leta intenzivno odnose i razmeštaju na „bezbednija“ mesta, udaljenija od leta, dok jedan deo pojedu. Tako se oslobođa veliki broj ćelija u koje matica može položiti jaja, a istovremeno se dodatnom ishranom pčela vrši kontinualna stimulacija matice da zareže.

Treba imati u vidu da ovo ne smemo primenjivati kod slabih društava, jer mali broj pčela ne može pokriti razbijeno leglo, pa se ono može prehladiti. Okretanje ramova se ne

U brdskim reonima u martu još uvek može da ima snega, pa tamo treba biti oprezan sa primenom razvojnih mera koje razbijaju kompaktnost pčelinjeg gnezda

preporučuje (bar u martu) u brdskim reonima, zbog oštire klime.

Manje opasan način, što se tiče prehladivanja legla, jeste okretanje celog plodišta za 180°. Ovim okretanjem, celokupno leglo se približava zadnjem zidu košnice, a med prednjem zidu, ka letu. Leglo zahteva veliku količinu vazduha (zato ono i kreće u delu rama koji je najbliži letu), dok je med u blizini leta u opasnosti da bude „opljačkan“. To inspiriše pčele da med sa tog mesta odnose dublje u košnicu, jedan deo pojedu, pa se opet vrši stimulacija matice da polaže više jaja. Ovakav način rada se može primenjivati u bilo kom delu marta. Jedina mu je mana što je to fizički i tehnički veoma zahtevan posao.

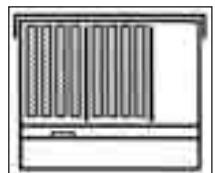
Metoda Blinova

Metoda Blinova služi za podsticanje razvoja srednje jakih i slabih zajednica. Početkom marta, po lepom vremenu i temperaturi iznad 15 °C, svi ramovi sa leglom, pčelama i maticom premeste se uz topliji bočni zid košnice. Do njih se stavi pregradna daska, a iza nje ramovi sa medom i pergom oivičeni drugom pregradnom daskom (slika 2). Korisno je do datno utopljavanje gnezda sa boka i odozgo. Leto širine 2–4 cm treba da bude naspram ramova sa leglom. Pregrupisavanje ramova na opisani način veoma je korisno:

1) Na ramovima sa leglom grupiše se najveći broj pčela što pogoduje ostvarivanju optimalne temperature i vlažnosti u tom delu.

2) Med koji se pretežno nalazi iza pregradne daske, pčele ne smatraju „svojim“, pa ga nemilosrdno „pljačkaju“, prenose u plodišni deo, a delimično pojedu. Sve to pogoduje ubrzanom razvoju zajednice.

Pčelar samo treba povremeno da vrši prebacivanje ispraznenih ramova u prostor sa maticom ili da dodaje izgrađeno saće iz rezerve da bi omogućio matici maksimalno leženje. Kad se na ovaj način društvo dobro razvije, treba pregradne daske izvaditi, a ramove rasporediti kao kod normalnih pčelinjih društava. U našim uslovima, to se obično vrši krajem aprila.

Sl. 2

Prema pisanju Ljubena Radojeva, prime-nom metode Blinova, leglo može da se poveća od 50% do 80%. Kod jakih pčelinjih društava ova metoda ne daje zadovoljavajuće rezultate.

Glavni prolećni pregled

Vrši se u martu pri temperaturi iznad 15 °C. Cilj pregleda je da se procene zalihe hrane, zdravstveno stanje pčela i jačina društva i ustanova prisustvo matice.

Procenjivanje zaliha hrane vrši se radi eventualnog blagovremenog dopunjavanja istih, o čemu je već bilo reči. Ako se pronađe bezmatično društvo, dodaje mu se matica iz rezerve. Slabo, a zdravo, bezmatično društvo treba pripojiti nekom srednje jakom koje ima maticu.

Kada je reč o zdravstvenom stanju pčela, u martu najveću pažnju treba obratiti na nozemozu. Da sumnjamo na ovu bolest, upućuju

nas primetne tamne mrlje na satonošama, zidovima košnice i na prednjem zidu košnice, iznad leta. Konačnu dijagnozu postavlja veterinarski institut. Obolela slaba društva treba spaliti, a jača društva lečiti. Za lečenje se nekada koristio antibiotik fumagilin. Danas se teško nabavlja, a i saznao se da je jako štetan po zdravlje ljudi i pčela. Časopis Pčelar je već pisao o alternativnim metodama suzbijanja nozemoze (italijanski ApiHerb, ekstrakt pelina i ljuta paprika Miloša Milosavljevića iz Bajljevca na Ibru, razne apitehničke mere i slično). U Rusiji se često koristi lek od ljute paprike. Dve veoma ljute paprike treba sitno isecati i preliti litrom toplog šećernog sirupa. Posudu poklopiti i ostaviti da stoji 24 sata. Zatim dobijenu masu treba izgnječiti i bez ceđenja ispati u hranilicu. Na ovaj način se leče pčele na manastirskim pčelinjacima u Rusiji i tamo nozemoze nema, ali je imao na okolnim pčelinjacima, gde se primenjuju hemijski lekovi.

PLASTIČNA FOLIJA U RAZVOJNOM PERIODU

Ing. Dobrosav Bešinović

Ul. Proleterska br. 137/21, 19250 Majdanpek, (030) 582-130, (064) 381-7844

Izimljavanje je najkritičniji period u životu pčela. Tada pčelinje društvo prelazi iz stanja relativnog mirovanja u stanje velike aktivnosti. Pri temperaturi u klubetu od 34–35 °C, matica počinje da polaže jaja i novo leglo više ne dozvoljava da se klube pomera u pravcu hrane. To je početak zamene zimskih pčela, koji kod optimalnog zazimljenog društva traje oko 30–35 dana. Ali taj period od izimljavanja do početka bagremove paše je dosta nestabilan i kratak za optimalni razvoj pčelinje zajednice. Često pčelari smatraju da će se jaka društva sa mladim maticama i dovoljnom količinom hrane, dobro razvijati i napredovati bez pomoći pčelara i bez obzira na vremensku i pašnu situaciju. To nije uvek tako, jer pčele nerado otklapaju poklopljen med tako da dru-

štva u izvesnom smislu gladuju, a matica polaže jaja samo u ograničenoj meri.

Mart i april su odlučujući za razvoj. Tada se pčelinjoj zajednici mora pomoći (hrana, utopljavanje, prostor, voda i drugo) kako bi ubrzali razvoj, jer su nauka i praksa potvrdile da je to i moguće i opravdano.

O čemu moramo voditi računa tokom razvoja društava za bagremovu pašu?

Hrana nije samo osnov za opstanak pčela, nego od njene količine u košnici zavisi i brzina razvoja. Utvrđeno je da se potrošnja hrane menja po periodima i to od oktobra do marta iznosi oko 53 g dnevno, u martu oko 195 g,

dok u aprilu kada ima i najviše legla društvo potroši oko 308 g hrane dnevno.

Ruska istraživanja (N. G. Bilaš) govore i o tome da kod prisustva količine meda u gnezdu od 8–12 kg, pčele su bolje odnogovalе larve što se odrazilo na veću prosečnu dužinu života pčela, nego kada je u gnezdu bilo manje hrane. Bilo je više legla za 24%, a u paši su više sakupljale meda (40,5 kg, dok su društva sa malim rezervama donela samo 26,9 kg). Profesor Farrar je prvi utvrdio značaj snage društva, da jedno društvo od 6 kg pčela donosi 1,5 puta više meda nego što bi zajedno donela četiri društva od po 1,5 kg pčela. Zato kod glavnog prolećnog pregleda moramo pored ocene ukupnog stanja pčelinjeg društva da utvrđimo količinu i kvalitet hrane, da preduzmemos mre utopljavanja, obezbedimo pojilice i napravimo plan razvoja.

Ako hrane ima dovoljno, moramo je staviti u „aktivni“ položaj kako bi se pčele primudile da je koriste. U praksi to radim sa plitkim magacinom hrane koji se podbací ispod DB plodišta.

Treba sagledati i važnost vode i tehniku utopljavanja. Utopljanje tokom zime nije imalo naročitu funkciju, ali zato u proleće itekako ima značaja. Povećanjem legla rastu i potrebe za vodom, pa se mora angažovati i veći broj pčela vodonoša. Ustanovljeno je da kada su pčele dnevno izletale po nektar 10–15 puta, po polen nešto manje, dotele su vodonoše izletale i do 100 puta. Ali, u predpašnom periodu veliki broj pčela je angažovan na odgoju legla, dok prema nekim podacima izletnica ima maksimalno 28%. Još ako znamo da jedan deo njih čine vodonoše, onda još manji broj pčela ostaje na raspolaganju za unos nektara i polena. Deficit u vodi dolazi do izražaja posebno noću, te su pčele prinudene da rano izleću i pri nižoj temperaturi (8–10 °C). Nije teško predvideti posledice po pčele koje bi morale da vodu traže u takvom okruženju. Tada one utroše mnogo meda i svoje energije, često se vraćaju i bez ili sa zagađenom vodom, a mnoge se i ne vratre. To umanjuje radnu sposobnost i skraćuje život pčela, što neminovalno utiče na razvoj legla.

Veliki problem koji muči pčelare su nepovoljne vremenske prilike kada pčele nisu u mogućnosti da unoše potrebnu im vodu. Tada se nameće pitanje kako pčele rešavaju ovaj problem? Da li ima štete i kolika je? Literatu-

ra upućuje na to da vodonoše predaju vodu pčelama „cisternama“, a one je svojim surlicama predaju pčelama hraniteljicama. Takvih pčela ima uvek u određenom broju i deluju u vanrednim prilikama.

Iz prakse mogu da istaknem da pčelar može i treba da pomogne. Kod prolećnog razvoja, važnu ulogu ima količina prirodne hrane u košnici i snaga pčelinjeg društva. Tada, pravovremeno postavljena plastična folija (druga polovina marta) preko celog plodišta imaće višestruki pozitivni značaj (*sme se koristiti samo foliju sa sertifikatom za prehrambenu industriju – napomena urednika*). Ako je društvo solidno jako i sa optimalnom količinom hrane, u njemu će uvek biti srazmeran broj pčela „cisterni“. Uz pomoć ovih pčela i uz kondenzovanu vodu na foliji, ali i vodu iz otklopljenog meda, lakše će se premostiti krizni period kada unos vode nije moguć.

Primećeno je da pčele izleću kasnije nego iz košnica bez folije. Po meni, razlog ranog izleta je žed, a ne nektar.

I u radu sa folijom, kao i kod primene pogaća, dolazi do štetnih posledica ako se ne upotrebljavaju u optimalnom vremenskom periodu. Kada se pčelama rano daje pogaća, one imaju ogroman deficit vode. Za pretvaranje veštačke hrane u pčelinju hranu, pčele treba da utroše puno energije za razgrađivanje šećera (saharoze) u monosaharide, glukozu i fruktozu. Za to su potrebne belančevine koje pčele koriste iz polena. Ali ako ga nema, one troše belančevine iz svog tela i kada se i te mogućnosti iscrpe, onda troše belančevine iz trutovskog legla ako ga ima, a ako ne, onda iz larvi pčela radilica. To sigurno nepovoljno uti-

Iz recenzije docenta
Zlatka Puškadije iz Osijeka:

Sve navedeno u ovom tekstu video sam kako upražnjavaju u Austriji, gde su hladne zime i proleća i gde pčele dugo ne izleću iz košnica. Mislim da treba napomenuti ka-

ko su folije potrebnije tamo gde su proleća hladnija (više nadmorske visine). Autor je još i istakao da prerano stavljanje folije može biti štetno, što je takođe jako važno.

če na razvoj i pripremu za pašu. Zato, pogaču treba dati onda kada pčele povremeno izleću, donose potrebnu vodu i polen.

Kako je rana pogača štetna (osim ako je društvo ostalo bez imalo hrane, pa predstavlja nužno zlo), takođe je štetna i rano postavljena folija (ima pčelara koji je stave još kod uzmajavanja). Ona stvara vlagu koja je opasnija od zime (detaljnije u Pčelaru 2/2006). Folija stimuliše samo ona društva koja kod DB košnice imaju leglo na 4–5 rama. Na ona sa 3 rama legla, folija se ne stavљa. Takva se društva tretiraju na drugi način, kao pomoćna, ili za neku kasniju pašu. Ona društva čije se plodište prekrije folijom, obavezno kontrolisati nakon 24 časa. To se radi oko 10 časova i ako je folija delimično suva (krug oko 20–25 cm) to je znak da je društvo spremno za ubrzani razvoj do bagremove paše uz pomoć folije.

Kod takvih društava treba posebno obratiti pažnju na blagovremeno proširenje plodišta kako ne bi došlo do blokade matice i pojave nagona za rojenje. Kada je u pitanju upotreba folije, ne može se ništa posebno i odvojeno posmatrati. Zato se ni rokovi njenog postavljanja ne mogu strogo precizirati. Odluka se donosi na osnovu lanca uzajamno povezanih faktora uticaja (međuzavisnost između kvaliteta zimskih pčela, kvaliteta i količine hrane, načina uzmajavanja i izumljavanja, pašnih i klimatskih prilika, ali i pčelara sa njegovom veštinom i znanjem).

Sve što ovde iznosim je zasnovano na mojoj praksi i provereno u radu sa DB i Fararovom košnicom. Provereno je na košnicama sa 10 i 12 ramova u plodištu, sa običnim i sa anti-varooznim podnjačama, sa i bez magacina

hrane, kao i kod dvojnih i dvomatičnih društava. Kod svih oblika, primena folije u tehnici utopljavanja daje dobre rezultate. Naravno, ako je sve urađeno u pravo vreme i na pravim društвима. Ali, ako je pri kontroli, folija prekrivena kapljicama vode, tada se sklanja (pomeri se ka zadnjoj strani plodišta za oko 30%, pa se ponovo utopljava hartijom, jer društvo nije zrelo za intenzivan razvoj) jer od te vlage biće veće štete nego koristi. Tamo gde folija ostaje, njenu blagodet pokazaće paša jer je poznata činjenica da leglo iz marta i aprila daje pčele medarice. Tu dolazi do punog izražaja kvalitet pčela, jer folija pored ostalog oslobođa veliki broj pčela zaduženih za održavanje mikroklima, u korist negovateljica legla.

Ako se dodaje pogača, ona ide ispod folije, dok se za hranilicu napravi otvor u foliji. Pčele ne stimulišem sirupom, za nadražajno stimulisanje koristim magacin hrane (Pčelar 2/2002).

U pčelarskoj literaturi ima dosta tekstova o značaju vode za pčele kao i o upotrebi plastične folije. Veliki pobornik bio je pokojni Slavko Jakovljević. Pozitivni uticaj folije proučavali su V. V. Panjukov i N. L. Popova.

Utvrđeno je:

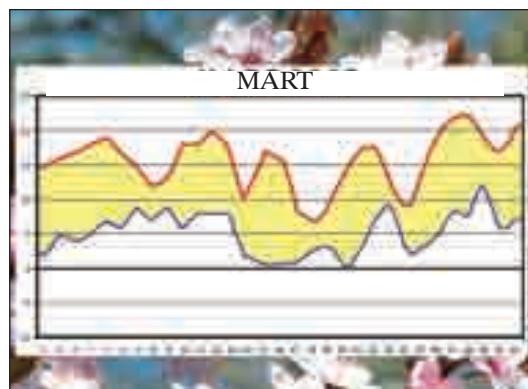
- izlet pčela vodonosa bio je manji za 1,5–2 puta,
- dnevna potrošnja meda smanjena je za 40 g,
- pčele medarice imale su uvećanu dužinu života za 15%,
- količina legla bila je veća za 20% u odnosu na kontrolne zajednice, bez plastične folije.

PROGNOZA ZA MART

Dejan Kreculj

U prvoj dekadi predviđeno je prilično toplo vreme sa temperaturama nalik na rano proleće: jutarnje temperature oko 5 °C i dnevne koje će biti idealne za izletanje jer će dosezati 15 °C pa i 20 °C. Ovakvo vreme će potrajati do polovine meseca, kada sledi par kratkotrajnih zahlađenja, ali bez značajnijeg pada temperature. Pred kraj meseca očekuje se stabilizacija vremena.

Za razliku od ranijih godina, kada smo tokom marta imali duge kišne periode, meteoroši ne predviđaju značajnije padavine. Očekuje se samo po negde kratkotrajna magla i blago, tiho vreme bez značajnijeg vetra.

Roden je 1934. godine. Pukovnik je u penziji. Pčelari LR košnicom od 1980. godine. Dobitnik je priznanja Zasluzni pčelar.

PRIPREMA ZA BAGREMOVU PAŠU

Svetislav M. Bakić

Ul. Paunova 91, 11040 Beograd, (011) 2669-055, (063) 87-45-813

Naravno da je najbolje ako pčele prethodne godine sakupe dovoljno meda i spremne uđu u zimu. Ali, ako nije takav slučaj, a u našim krajevima je često tako, naročito kod stacionarnih pčelara, treba učiniti sve da pčelama obezbedimo dovoljno veštačke hrane, kako ne bi krajem zime i u proleće morali da intervenišemo pogačama.

Pčele se sređuju oko prvog avgusta tako da u nastavak na vrhu LR košnice stavim u sredini 6 do 8 ramova legla, a do zidova med. Donji nastavak dobija višak legla u sredini i prazno sače. Na krajeve nastavka treba staviti višak meda ako ga ima. Na podnjaču treba staviti treći nastavak ili polunastavak praznog saća, kojeg pčele čuvaju od moljaca do kraja oktobra, kada ga možemo skloniti.

Najvažniji zadatak početkom avgusta je zaštita od varoe nekim od preparata (najbolje mravljom kiselinom ako je temperatura ispod 26 °C ili Apiguard-om, koji se može primenjivati bez obzira na temperaturu, čak daje bolje rezultate kada je temperatura viša).

Ako pčele držimo na terenu gde u avgustu ima paše, pčele će sakupiti dovoljno meda i idealno urediti gnezdo za zimovanje. Ako paše nema, tokom avgusta moramo da dohranjujemo pčele sirupom 1:1, svakog drugog dana, a obično porcijama od 1 do 1,5 litara. Početkom septembra treba proveriti količinu hrane kod pčelinjih društava. Društvo koje nema oko 17 kg meda treba prihranjivati većim porcijama sve do 15. septembra. Krajem oktobra može se skloniti treći nastavak sa podnjače i proveriti stanje hrane i utvrditi da li ipak nekom društvu treba dati pogaču i kada. Nukleusima nekad treba dati prvu pogaču već u decembru, a ostalim društvima, ako nismo premili dovoljnu zalihu, u većini slučajeva hrana može da nedostaje tek u mарту.

Kada nema legla, onda je potrebno zaštiti društvo od varoe nekim preparatom. Prošle godine sam u novembru zaštitio društva nakapanjem oksalne kiseline.

Shodno mojim razmišljanjima i zaključivanju, krajem oktobra zatvaram leta na podnjači i otvaram rupe, tj. otvore prečnika 2,5 cm na sredini svakog nastavka. Na hranilice treba postaviti novine.

Početkom marta se utvrđuje stanje društava i svima se daje pogača. Valja naglasiti da godinama moja društva nisu imala nozemozu, iako nisu dobijala fumagilin. Smatram da su razlozi verovatno sledeći:

- a) zazimljavanje u dva nastavka sa zatvorenim letom na podnjači, a otvorenim letom na nastavcima;
- b) pčelinjak se nalazi na brežuljku, na oceditom tlu;
- v) nikad ne zazimljjavam slaba društva.

Formiranje dvomatičnih zajednica

Čim džanarika procveta treba izvršiti pregled društava i ustanoviti koja su jaka, koja osrednja, a koja slabija. Na društva srednje jačine zazimljena u dva nastavka stavljaju se matična rešetka, a na nju slabije društvo ili nukleus u jednom nastavku. Svakako, ramove iz nukleusa treba prebaciti u jedan nastavak, a ostatak popuniti praznim ramovima (ili ramovima sa medom, ako ih pčelar poseduje). Ne treba ih prskati nikakvom mirišljavom tečnošću. Na svim nastavcima treba otvoriti leta (rupe). Na vrhu gornjeg društva treba postaviti zbeg sa hranilicom u koju se sipa 300 ml sirupa 1:1. U narednim danima, svakog drugog dana, potrebno je podsticajno davati po 300 ml sirupa, a društvima koja imaju slabije zalihe hrane treba sipati po 1 litar.

Kad počne da cveta trešnja sva društva treba da dobiju po jednu satnu osnovu do legla. Posle nedelju dana, društima koja su uradila satnu osnovu treba dati sa druge strane do legla još jednu. Nakon nedelju dana treba dodati po jednu satnu osnovu sa obe strane legla. Na ovaj način su pčele svih uzrasta zaposlene. Ako su uslovi povoljni, treba izvršiti dislokaciju nastavaka, što se svakako ne može uraditi svake godine i na svakom društvu.

Na 20 dana do cvetanja bagrema, sva dvomatična društva imaju više od 10 ramova, a mnoga dostižu i 14 do 18 ramova zatvorenog legla. Na 10 do 15 dana pre cvetanja bagrema treba podesiti podnjače za oduzimanje cvetnog praha. Na ovaj se način smanjuje aktivnost matice u leženju, kako bi na početku bagrema bilo nešto manje otvorenog legla.

Prvi, iako još neotvoreni, beli cvetovi bagrema opominju pčelara da preuredi društva na sledeći način. Slabiju maticu iz dvomatičnog društva sa nekoliko ramova otvorenog legla i meda treba prebaciti u nukleus. U nastavak na podnjači treba staviti bolju maticu sa otvorenim leglom, jednu do dve satne osnove, lepo saće, a do zidova košnice po jedan ram sa medom i cvetnim prahom. Na nastavak se stavlja matična rešetka, pa nastavak sa zatvorenim leglom. Na vrh, iznad nastavka sa zatvorenim leglom, treba staviti treći nastavak sa praznim saćem. Ako u toku paše bagrem dobro zamedi, treba dodati još jedan (polu)nastavak.

Nadmoćan način borbe protiv rojevog nagona

Od polovine maja do polovine jula treba na svakih 8 do 11 dana (11. dan do podne) obavezno preuređiti pčelinja društva. U nastavak na podnjači treba ostaviti otvoreno leglo sa maticom, jednu do dve satne osnove i prazno saće, a u nastavak iznad matične rešetke ramove sa zatvorenim leglom. Radi se o malome poslu koji ne zahteva potragu za maticom, već samo treba pčele sa ramova stresti i ove podići u drugi nastavak. Ako se slučajno vidi matica, onda nema potrebe za stresanjem pčela. Poslednjih 7 do 8 godina na mom pčelinjaku nije zabeležen rojevi nagon. Moji prijatelji (Milovan Marković sa 40 LR društava, Ante Divić i Đura Dejanović sa po 15 LR društava)

prošle godine su sledili ovaj metod i nisu imali nijedan slučaj rojevog nagona.

Interesantan eksperiment

Prošle godine u vreme preuređivanja pčela na dvomatični sistem ostala su mi dva nukleusa jedan do drugog. Jedan nukleus bio je pun pčela i imao je tri rama legla, a drugi dosta manje pčela i dva rama legla. Odlučio sam da se pojgram. Prebacio sam oba nukleusa u po jedan nastavak, dopunio ih ramovima s medom i ramovima bez meda, pa sam potom na jači nukleus stavio matičnu rešetku, a na nju nastavak sa slabijim nukleusom. Zatim sam otvorio rupe na nastavcima i dohranio oba društva preko jedne hranilice. Na dvadeset dana do bagrema, donji (nekada jači) nukleus imao je pet ramova, a gornji šest ramova zatvorenog legla. Dalje sređivanje je sledilo gore navedena uputstva. Ova dva nukleusa su, kako je merenje pokazalo, dala 33 kg bagremovog meda, dok je najjače društvo na pčelinjaku dalo 42 kg na istoj bagremovoj paši. Ovaj primer najbolje pokazuje šta znači kompaktnost dve zajednice u dvomatičnom pčelarenju.

Zaključak

Za veći prinos meda primenjuju se sledeći načini pčelarenja:

- pčelarenje dvojnim društвima;
- spajanje slabih sa društвima srednje jačine neposredno pred pašu;
- pojačavanje društava srednje jačine na dvadeset dana pred bagremovu pašu leglom iz nukleusa i slabijih društava;
- nalet.

Navedeni načini koje je i pisac ovih redova lično primenjivao daju slabije rezultate od dvomatičnog sistema. Po mišljenju koje se ove zastupa, ključ uspeha dvomatičnog sistema nalazi se u kompaktnosti društava odvojenih tek jednom matičnom rešetkom. Naime, iako se radi o dva društva, ona se ponašaju kao da je reč o jednom jedinom, jer samo matice nemaju dodira jedna s drugom. Radi se o brojčanoj jakoj jedinstvenoj „vojsci“ koja će kad joj se skloni slabija matica sa delom otvorenog legla, „pod komandom“ bolje matice postići fantastične rezultate, pod uslovom postojanja paše.

Sadik Čamđić

Ul. Hamdije Selića br. 30
75280 Kladanj
+387 35 621-302, +387 35 620-070
a.alba@hotmail.com

O IZGRADNJI SAĆA IZ UGLA FARAROVE KOŠNICE

Fararova košnica je dobila ime po doktoru Fararu (C. L. Farrar), profesoru na Univerzitetu u Viskonsinu, koja se sastoji od nastavaka visine 6 i 5/8 inča, što je kod nas zaokruženo na 170 mm.

Zbog neinformisanosti, pod ovim nazivom se često pojavljuju sve košnice čiji je nastavak niži od LR košnice. Farar je eksperimentisao sa 10, 11 i 12 okvira, ali uvek sa nastavkom visine 6 i 5/8 inča. Zato je ispravno nazvati Fararovom košnicom samo košnicu sa ovom visinom nastavaka. I sada sve važnije firme, koje se bave proizvodnjom košnica u SAD-u proizvode ovaj nastavak pod nazivom medium super (Dadant and sons, Mann Lake, Brushy Mountain, Betterbee, The A. J. Root Company).

Sa nastavkom visine 170 mm Farar je izvrsio rigorozne naučne eksperimente i ustanovio činjenice o rasporedu zimske zalihe hrane, smeštaju klubeta itd. Dodatni argumenti u prilog nastavka visine 170 mm bazirani na 38 godina pčelarenja sa ovom košnicom biće prezentirani do kraja ovog napisa. Pre iznošenja mojih sopstvenih spoznaja o prednosti i pogodnosti ove košnice izneću neke iz postojeće literature koje su već klasika. Mislim da je to najsistematičnije izneo pčelar Branko Relić.

Nastavci ove košnice su lakši od nastavaka LR košnice, pa se sa manje napora može njima manipulisati. Plodište i medište se uglavnom proširuju nastavcima, a ne okvirima. Pri manipulaciji nastavcima minimalno se remeti toplotni režim u plodištu, pa je razvoj najbrži. Pri visokim letnjim temperaturama sače se najmanje isteže (deformiše) zbog niskih okvira tako da pčele urade najbolje radiličko sače. Niski nastavci su pogodni za oplodnjake (višedelne).

Niži okviri se manje klate pri selidbi (manje gnječenje pčela, ređe havarisanje saća). Pri pregledu, podizanjem nastavka, sa zadnje strane brzo se dobija puno važnih informacija. U plitkom okviru med zri brže i nema problema sa velikom količinom nezrelog meda koji se često pojavljuje u visokom okviru. Niski nastavci odnosno okviri se brže i lakše oslobođaju pčela upotrebot bilo kojeg načina. Brže i lakše je skidanje mednih poklopaca. Iz niskog okvira med se lakše istresa, a sače se manje deformiše. Za vrcanje su pogodni svi tipovi centrifuga, ni kod jednog tipa ne javljaju se ni najmanji problemi.

Niski okviri su pogodni za proizvodnju meda u saću. Pogodnija je za dvomatično pčelarenje od košnica sa visokim nastavcima. U toku zimovanja olakšana je horizontalna komunikacija u klubetu između dva nastavka, a pošto se klube ne može smestiti samo u jedan nastavak, nema rizika od prekida kontakta sa hranom, ili je on sveden na najmanju meru. Naravno, prvi zahtev u pčelarenju Fararovom košnicom je svakako prekid sa praksom držanja slabih pčelinjih zajednica.

U ovoj košnici prisutne su sve prednosti pokretne medne kape i moguće su sve korisne

manipulacije sa tom kapom, ali i lako rešavanje svih problema sa mednom kapom.

Pošto sam na Fararovu košnici prešao sa dvanaestoramne DB, imam kvadratnu opremu. Smatram da košnica oblika kvadrata ima blagu prednost nad oblikom pravougaonika, mada to nije stav većine drugih pčelara.

Jer, ramove u košnici je moguće postaviti u kasnu jesen, zimu i rano proleće na „topli“ položaj, a u ostalo vreme na „hladni“. Kod ove košnice je dovoljno postaviti na „topli“ položaj samo nastavak na podnjači, a ostali mogu stalno stajati u „hladnom“ položaju.

Loptasto klube se bolje uklapa u kvadrat nego u pravougaonik, te klube može biti kvalitetnije „obloženo“ hranom sa svih strana.

Kao novinu, kod ove košnice uveo sam satonoš od 10 mm debljine, što znači da sam svesno odstupio od Fararove preporuke da satonoša bude debljine 16 mm. Višedecenijsko iskustvo je pokazalo da ta debljina satonoše sasvim zadovoljava ovako nizak okvir, te da je potrebno samo odabratiti letvice za satonoš sa pravilnim vlaknima i bez čvorova.

Koristeći prosti američki okvir, na ovakvim satonošama nema nekih dodatnih faza rada. Sa ovom debljinom satonoša smanjuje se „nesatni“ prostor između nastavaka na samo 30 mm.

Kapacitet jednog dvanaestoramnog nastavka se povećava za preko 50 dm^2 , što je oko 4 000 ćelija sača više u odnosu na nastavak sa ramovima čije su satonoše debljine 20 mm.

Takođe kao novinu, prestao sam vršiti žičenje satnih osnova, odnosno ramova. Pre svega,

ovde treba reći šta je to što utiče na povećanu čvrstoću sača u ovako plitkom okviru. Iskusni pčelari znaju da sače u nastavku koji se nalazi neposredno na podnjači pčele nikada ne urade do donjih letvica. Sasvim je drugačija situacija sa saćem u nastavku koji je iznad prvog nastavka. Na toj poziciji pčele urade sače sve do donjih letvica, i ono je tada čvršće i otporne je na rušenje.

Takođe je važno reći da u plitkom okviru blaže deluju sve četiri sile: gravitaciona sila, sila istezanja, sila tj. težina grozda pčela graditeljica i sila tj. sopstvena težina voska, koja je presudna da se satna osnova ili izgrađeno sače kida na mestu ili u blizini mesta spoja sa satonošom.

Kada se u saću plitkog okvira izvede samo jedna generacija pčela, sače postaje čvršće nego u visokom okviru, jer se zidovi ćelija ojačaju košuljicama larvi do satonoše pošto u plitkom okviru nema mesta za medni venac.

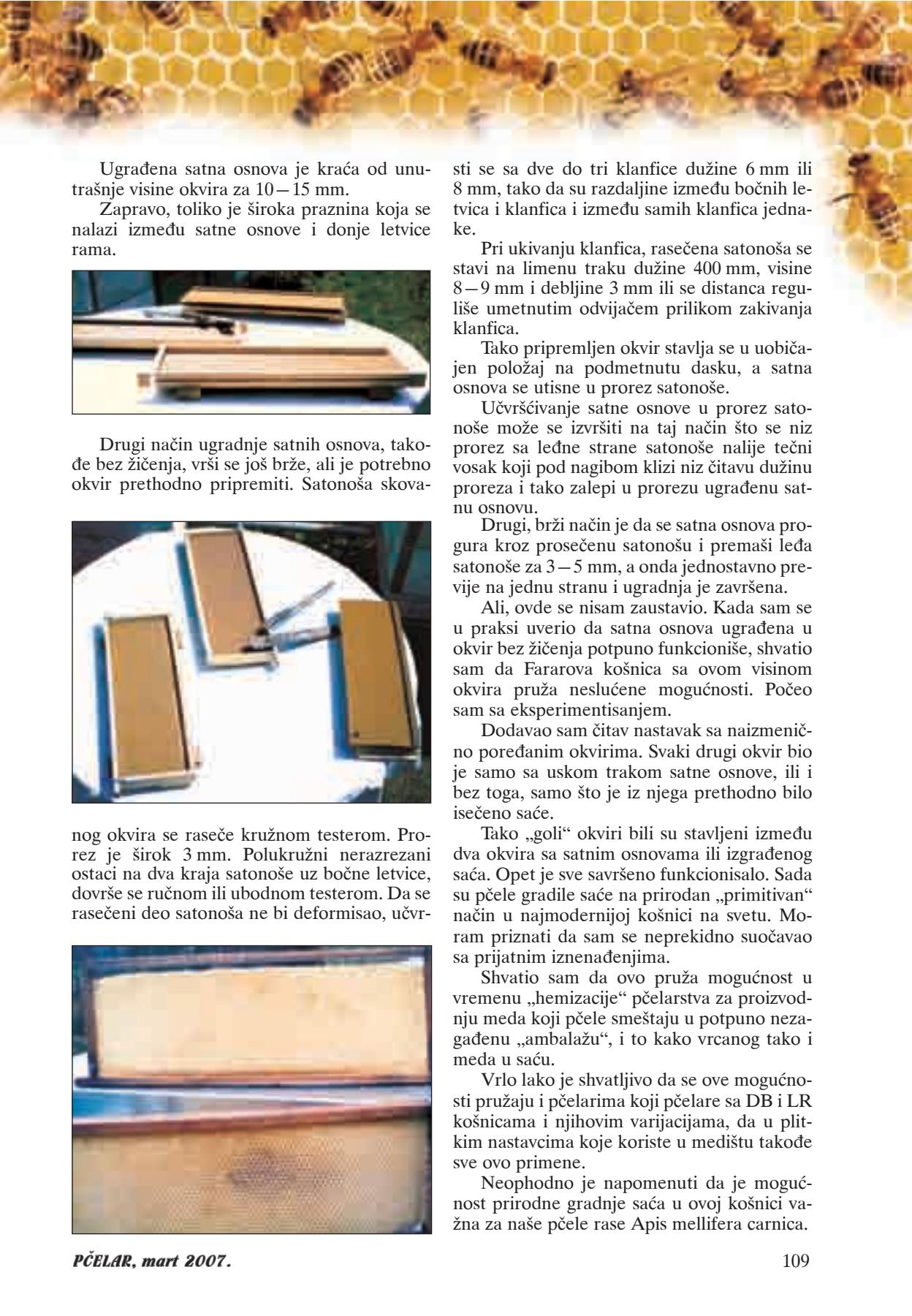
Ugradnju satnih osnova bez žičenja radim već više decenija na taj način što gornju dužinu satne osnove savijem za širinu od 7–10 mm pod uglom od 90° . Taj savijeni deo zaledim toplim pritiskivačem za satonošu.

Na gvozdenom pritiskivaču jedan kraj je profilisan polukružnim falcom dubine 12 mm. Jedna strana falca klizi po boku satonoše, a druga pritiska zavijeni deo satne osnove za donju stranu satonoše. Posle toga, okvir se uzme

levom rukom za donju letvicu, a sa dva prsta se pridržava satna osnova oko sredine okvira. Okvir je okrenut sa satonošom prema dole i tada se tečnim voskom iz posude sa „nosom“

zavari druga strana satne osnove za satonošu. To se počne sa dna bočne letvice i okretanjem okvira pod nagibom, zaliju se tri strane satne osnove za dve bočne letvice i satonošu.

Ugrađena satna osnova je kraća od unutrašnje visine okvira za 10–15 mm.

Zapravo, toliko je široka praznina koja se nalazi između satne osnove i donje letvice rama.

Drugi način ugradnje satnih osnova, takođe bez žičenja, vrši se još brže, ali je potrebno okvir prethodno pripremiti. Satonoša skova-

nog okvira se raseče kružnom testerom. Prorez je širok 3 mm. Polukružni nerazrezani ostaci na dva kraja satonoše uz bočne letvice, dovrše se ručnom ili ubodnom testerom. Da se rasečeni deo satonoša ne bi deformisao, učvr-

sti se sa dve do tri klanfice dužine 6 mm ili 8 mm, tako da su razdaljine između bočnih letvica i klanfica i između samih klanfica jednake.

Pri ukivanju klanfica, rasečena satonoša se stavi na limenu traku dužine 400 mm, visine 8–9 mm i debljine 3 mm ili se distanca reguliše umetnutim odvijačem prilikom zakivanja klanfica.

Tako pripremljen okvir stavlja se u uobičajen položaj na podmetnutu dasku, a satna osnova se utisne u prorez satonoše.

Učvršćivanje satne osnove u prorez satonoše može se izvršiti na taj način što se niz prorez sa leđne strane satonoše nalije tečni vosak koji pod nagibom klizi niz čitavu dužinu proresa i tako zaledi u prorezu ugrađenu satnu osnovu.

Drugi, brži način je da se satna osnova progura kroz prosečenu satonošu i premaši led satonoše za 3–5 mm, a onda jednostavno previje na jednu stranu i ugradnja je završena.

Ali, ovde se nisam zaustavio. Kada sam se u praksi uverio da satna osnova ugrađena u okvir bez žičenja potpuno funkcioniše, shvatio sam da Fararova košnica sa ovom visinom okvira pruža neslućene mogućnosti. Počeo sam sa eksperimentisanjem.

Dodavao sam čitav nastavak sa naizmenično poređanim okvirima. Svaki drugi okvir bio je samo sa uskom trakom satne osnove, ili i bez toga, samo što je iz njega prethodno bilo isećeno saće.

Tako „goli“ okviri bili su stavljeni između dva okvira sa satnim osnovama ili izgrađenog saća. Opet je sve savršeno funkcionisalo. Sada su pčele gradile saće na prirodan „primitivan“ način u najmodernijoj košnici na svetu. Moram priznati da sam se neprekidno suočavao sa prijatnim iznenađenjima.

Shvatio sam da ovo pruža mogućnost u vremenu „hemizacije“ pčelarstva za proizvodnju meda koji pčele smeštaju u potpuno nezagađenu „ambalažu“, i to kako vrcanog tako i meda u saću.

Vrlo lako je shvatljivo da se ove mogućnosti pružaju i pčelarima koji pčelare sa DB i LR košnicama i njihovim varijacijama, da u plitkim nastavcima koje koriste u medištu takođe sve ovo primene.

Neophodno je napomenuti da je mogućnost prirodnog gradnje saća u ovoj košnici važna za naše pčele rase *Apis mellifera carnica*.

Osobina kranjske rase je da prirodno gradi oko 760 celija na dm² saća. Pošto tehnologija izrade satnih osnova dolazi iz Nemačke (Rietsche), a to je postojbina tamne nemačke rase pčela, čija je rasna osobina da gradi oko 800 celija na dm², našoj rasi je „ukinut“ normalan prostor za razvoj potomaka, jer je prisiljena da gradi manje celije.

Za sada nemamo naučnih istraživanja da li je gajenje kranjske rase decenijama u nešto manjim celijama dovelo do degenerativnih procesa i/ili raznoraznih posledica.

Činjenica je da se povećava kapacitet plođišta ako pčele grade saće na neožičenom okviru, jer u celijama kroz čija dna prolazi žica, pčele uglavnom ne gaje leglo.

Kada se primenjuje sistem ugradnje satnih osnova bez žičenja okvira, vrlo su velike ušte-

de u materijalu i pomagalima, a najznačajnija ušteda je u uštedi vremena tj. rada.

Isecanje saća iz ovakvih okvira je izuzetno brzo i lako.

Samo se sat okruži oštrim nožem po unutrašnjim stranicama okvira i saće je isečeno i spremno za pretapanje.

Nije na odmet podsetiti na biološku činjenicu da preovlađujuće radiličko saće gradi zadržavajući maticu do 11 meseci starosti, a prirodni rojevi i nukleusi bez obzira na starost matice.

Treba znati da je granična visina nastavaka u kome sve ovo funkcioniše 170 mm.

Funkcioniše naravno i u nižim nastavcima ali nema potrebe za daljim snižavanjem njihove visine, jer je visina Fararovog nastavka optimum.

Nova knjiga

Celovit i jednostavan vodič za PČELARSTVO

Ovaj ilustrovani priručnik za uzgoj pčela i izradu proizvoda od meda, čiji je autor Kim Flottum, urednik američkog časopisa Bee Culture, konačno je preveden i na hrvatski jezik i dostupan i tržištu Srbije, u izdanju kuće Veble commerce iz Zagreba. Knjiga je verna kopija originala, štampana je na luksuznom kunstdruku, formata 20,5×25,5 cm, na 168 strana. Pored standardnih pčelarskih tema sa opisom načina pčelarenja u SAD-u, napisanih veoma lepim i neuobičajenim stilom, posebno bogatstvo knjige predstavlja deo sa detaljnim receptima za pripremu kozmetičkih preparata na bazi pčelinjih proizvoda (sapun, krema za ruke, krema za noge, balzam za usne, tonik za kožu), jela sa mesom i medom, preliva za jelo, preliva za salatu, namaza, maslaca, kompota, letnjih poslastica, napitaka, supa, umaka, salata, dezerata. Nisam odoleo iskušenju da nabrojam skoro sve što se tamo može naći, jer je prava retkost naići na ovako korisne recepture. Sa ovim remek delom može se porebiti samo irska knjiga *In Praise of Honey (Honey for health, beauty&cookery)*, ali nije, na žalost, nema na našem jeziku. U svakom slučaju, ovu knjigu morate imati. Njena promotivna cena je 1 900 dinara, a kontakt možete ostvariti na: VALERA, Čelebićka 3/I, Beograd, (011) 3581-040, (063) 365-821, marija1997@EUnet.yu

Urednik

REČNIK PČELARSTVA englesko – srpski, srpsko – engleski

U izdanju Fakulteta veterinarske medicine, pod autorstvom naših dragih prijatelja i nastavnika ovog fakulteta, Zorana Stanimirovića, Nevenke Bjelice i Jevrosime Stevanović izašao je iz štampe obiman pčelarski rečnik džepnog formata, na čak 412 stranica. U eri opšte globalizacije, razmena informacija je od presudnog značaja za uspeh. Danas se najveći broj informacija može naći upravo na engleskom jeziku, pa je posedovanje ovog rečnika više nego nužno, te vam ga toplo preporučujem. Kontakt: (063) 391-581, zoran@vet.bg.ac.yu

Urednik

PROBLEMI SA VOSKOM

Anton Zor, Savska 19, 4248 Lesce
anton_zor@email.si
www.cebelarstvo-zor.tk
www.cebelarstvo.bled.eu.org

Dao sam svoj med na analizu (vrcan 25. jula 2006) i dobio sledeći rezultat:

<i>Ksilidin</i> (raspadni produkt amitraza)	(0,003 mg/kg)
<i>Formamidin</i> (raspadni produkt amitraza)	(0,002 mg/kg)
<i>Kumafos</i>	(0,002 mg/kg)
<i>Fluvalinat</i>	(0,01 mg/kg)

Napominjem da, od kada pčelarim, na svom pčelinjaku nisam upotrebljavao kumafos (Perizin) i fluvalinat. Zato mogu slobodno da kažem da sam ta dva sredstva mogao da dobijem samo preko satnih osnova, koje potiču od pčelara koji tim sredstvima suzbijaju varou na svojim pčelinjacima. Oni nose vosak na zamenu za satne osnove, i taj vosak je očigledno završio na mom pčelinjaku. Stvarno ne znam šta da kažem, ne vidim nikakav način kako bi se to moglo izbeći. Jedino da izrađujem satne osnove od čistog voska (voštani poklopčići, zaperici), ali takvog voska imam suviše malo.

Sa druge strane poslednjih godina ja jesam upotrebljavao amitraz na svom pčelinjaku metodom zadimljavanja, jednom ili dva puta godišnje. Prvi put obično dimim sa 4–5 kapi na listiću čiste celuloze, koja služi i za umirivanje pčela. Prvi put dimim oko 1. juna i to kad su svi medišni ramovi uzeti iz medišta za vrcanje. Tretiram samo jednom, a kroz 24 sata vratiš prazne izvrcane ramove nazad u košnicu. Drugi put tretiram, ako je potrebno, na kraju poslednjeg vrcanja meda. To drugo tretiranje je prošle godine bilo potrebno zbog jakog napada varoe, i to u prvoj polovini oktobra, takođe bez prisustva medišnih ramova u košnici. Znači, medišni ramovi nikada ne dolaze u direktni kontakt sa amitrazom, a raspadni proizvodi amitraza su nađeni u medu. Pčelarim troetaznom AŽ košnicom sopstvene konstrukcije (detalje možete naći na mom internet sajtu).

IMA LI REŠENJA?

Problem ostataka insekticida u medu koji služe za suzbijanje varoe (pre svega) je zaista veliki. Savremena nauka insistira na korišćenju preparata koji ne ostavljaju takve ostatke u pčelinjim proizvodima.

Evropska radna grupa za integralnu borbu protiv varoe, koju čini četrdesetak naučnika svetskog glasa, daje preporuku za suzbijanje varoe sa samo dva sredstva. Krajem jula i početkom avgusta preporučuju neki od preparata na bazi timola (u našoj zemlji je od sredstava koje su oni ispitivali dostupan Apiguard) i tokom zimskog perioda bez lebla preporučuju oksalnu kiselinu. I ništa više. Njihova upotreba garantuje da se pčelinji proizvodi neće zagaditi. O tome je ovih dana, na seminaru o dobroj pčelarskoj praksi (u Aleksincu) detaljno govoreno.

Međutim, ostaje nam problem satnih osnova koje su prepune raznoraznih insekticida koji se u vosku talože godinama unazad. Taj problem ste mogli da vidite i sami u prethodnom tekstu. Zato je prioritet našeg pčelarstva da krajnje ozbiljno pristupimo formiranju zaliha voska koji uopšte nema u sebi ostatke raznoraznih hemikalija ili ih ima u tako minornim količinama da one ne mogu da pređu u med. Takav vosak dobija se pre svega od mednih poklopčića, zaperaka, prirodne gradnje sača, i što je najbitnije, provočirane prirodne gradnje sača naseljavanjem golih rojeva u trmke, kutije, kante i slično. Ostaje nam samo da jednog dana, kada sakupimo dovoljne količine takvog voska, od njega napravimo satne osnove. I tada nam neće trebati nikakva laboratorijska koja će nam reći da je naš med zagađen ili nije zagađen. Tada ćemo rezultate analiza znati pre nego što med i damo na analizu!

Dr med. Rodoljub Živadinović

POVRATAK U BUDUĆNOST

Recenzent: Prof. dr Zoran Stanimirović, Fakultet veterinarske medicine u Beogradu

Konvencionalna (intenzivna, savremena) poljoprivreda već godinama uništava prirodu, iscrpljuje njene resurse i narušava ljudsko zdravlje.

Uništenje prirode se ogleda u značajnom nakupljanju rezidua agrohemikalija u zemljištu (zaštića bilja, veštačko đubrivo, fosilna goriva koja se upotrebljavaju pri obradi zemljišta). Pesticidi nose posebnu opasnost. Prema podacima WHO (Svetska zdravstvena organizacija) svake godine se pesticidima otruje oko tri miliona ljudi.

Organizacija World Wide Fund je pre godinu i po dana objavila podatak da je analiza krvi 14 ministara Evropske unije (iz različitih zemalja) dokazala da svako od njih sadrži koktel od oko 60 veštački proizvedenih hemikalija i pokrenula kampanju pod nazivom „Detoksikacija“.

Predvodnik kampanje, Karl Vagner, kaže: „Postoje hemikalije koje u suštini mogu da se pronađu u svakom čoveku. Neke od njih su prestale da se proizvode još pre 30 godina, što znači da su potrebne čitave generacije da te materije nestanu iz organizma. Pronalazimo, međutim, i sve više novih hemikalija, koje nisu regulisane nikakvim propisima, a nije regulisano skoro 99 odsto hemikalija koje se nalaze oko nas. Sada konačno imamo priliku da dobijemo jedan dosledan zakon“.

Posebno treba pomenuti one dugotrajno zagađujuće hemikalije koje mogu da akumuliraju viši nivoi lanca ishrane (ribe, ptice, sisari i ljudi). Zato se one mogu naći i van zemlje porekla (npr. čak u arktičkim ekosistemima).

Evropski parlament je 17. XI 2005. usvojio zakon o uređenju hemijske industrije koji obavezuje proizvođače hemikalija da moraju dokazati da oko trideset hiljada potencijalno

Milan Jovanović
ul. Radoja Krstića br. 37/16, 37240 Trstenik
(063) 8325-970, (037) 713-335
www.apairyum.co.yu, apiaryum@ptt.yu

opasnih hemikalija nisu štetne po ljudsko zdravlje i da, ako postoji adekvatna zamena, štetnu materiju uklone iz proizvodnog procesa.

Konvencionalna poljoprivreda umanjuje i kvalitet zemljišta, jer dolazi do pada vrednosti organskog ugljenika, smanjuje se zemljišni biodiverzitet i salinizacija (zaslanjivanje). Ako se ovako nastavi, površinski sloj zemljišta će, prema američkom i nemačkom istraživanju, biti potpuno uništen za 50–100 godina.

Kod konvencionalnog pčelarenja uočavamo slične pojave, jer ono što je smanjenje kvaliteta zemljišta, to je smanjenje kvaliteta pčela kroz njihovo slabljenje usled upotrebe hemikalija, a takođe i zagađenje pčelinjih proizvoda reziduama hemikalija koje se sigurno pridružuju onom „koktelu“ koji preko krvi obide svaki čovekov organ.

Ako pčelar više puta koristi ove hemikalije, rezidue će se akumulirati, najviše u vosku i biće ih sve više. Kada dođe do prezasićenja u vosku, hemikalije prelaze direktno u med. Kada su samo tri puta u toku tri godine upotrebili brompropilat, nakon 18 godina stručnjaci instituta Kirchain su našli ostatke tog preparata u vosku iz tretiranih zajednica.

Pomoć pčelara se ovde ogleda pre svega u ukidanju tretmana sintetskim hemijskim preparatima na bazi amitraza, kumafosa, brompropilata, fluvalinata

Plastika i metal

Jedan od većih zagađivača prirode i hrane je i plastika. Plastika se masovno koristi i u konvencionalnoj proizvodnji hrane, ali i u konvencionalnom pčelarstvu (tegle, hranilice, matične rešetke).

Izgovor za upotrebu je u većini slučajeva „cena“, ali ovde dolazimo na one nevidljive troškove, jer je WHO pre nekoliko godina objavila studiju o plastičnim materijalima koja je dokazala da je plastika izuzetno štetna po ljudsko zdravlje. Na prvo mesto je stavljeno PVC (polivinilchlorid) jer sadrži najviše hlora i aditive, a vinilchlorid je kancerogena materija koja izaziva neurološka oštećenja, oštećuje imuni sistem, jetru i bubrege. Ova materija se neprestano emituje iz PVC-a prilikom proizvodnje, korišćenja i odlaganja.

Na drugo mesto WHO stavlja poliuretane koji se koriste kao izolatori, a na treće mesto dolazi polistiren koji se koristi za plastično posude i koji sadrži kancerogenu supstancu stirene.

Četvrto mesto zauzima tvrda plastika ABS (akrilonitril-butadien-stiren) koja se upotrebljava u proizvodnji igračaka, automobilskoj industriji itd. Pored stirena opasnost ovde dolazi i od akrilonitrila koji je kancerogen, toksičan i stalno se apsorbuje disajnim putevima i putem kože.

Četrnaest zemalja severozapadnog atlantika i EU je potpisalo sporazum (OSPAR) o izbacivanju svih materijala koji emituju ovako opasne materije do 2020. godine. Ovu akciju su prihvatile i podržale sve velike robne marke pre svih Ikea, Nike, Lego...

Dakle, od plastike se ne umire odmah, ali sigurno je da ona može biti jedan od inicijalnih faktora za imunodeficijentne i genetski predodređene organizme, faktor koji može sprečiti udobnu starost.

Mnogi pčelari drže med u metalnoj ambalaži. Med sadrži organske kiseline i izuzetno je agresivna sredina za metal. Ako se med čuva u metalnoj ambalaži dolazi do reakcije njegovih organskih kiselin i metala (gvožđa ili cinka). Tako nagrijeni metal se meša sa medom i stvaraju se štetna jedinjenja koja istovremeno razaraju vitamine u medu. Humanost pčelara ogleda se u izbegavanju držanja meda u ovakvoj ambalaži.

Antibiotici

1300. godine, kuga je ubila trećinu stanovništva Evrope, a mnogi danas misle da je kuga otisla u zaborav. Naučnici 1995. godine beleže slučaj mladog bolesnika sa Madagaskara koji je umro od te iste kuge. Upozorenje glasi: an-

tibiotici nisu pomogli! Ceo slučaj je opisan u New England Journal of Medicine 1997. godine i on se smatra početkom rezistencije na antibiotike.

Proizvodnja antibiotika u svetu premašuje potrebe, a oni antibiotici koji gube na dejstvu često se preusmeravaju u stočarstvo. Kada bi se krug ovde završio sve bi bilo u redu, ali mleko, med, jaja i meso opet dolaze na naš sto sa ostacima antibiotika koji su izuzetno opasni. Zašto?

Kada hranu sa ostacima antibiotika koristimo godinama, naše telesne bakterije niskavaju se na male doze antibiotika i u jednom trenutku mogu izazvati, recimo, opasnu upalu pluća ili meningitis.

Posebno su opasne bakterije koje izazivaju infekciju rana, a mnoge poznate bolnice su iznenadene povećanjem broja infekcija uz iste mere prevencije.

Stomatolozi upozoravaju da antibiotici iz grupe tetraciklina izazivaju trajnu pigmentaciju zuba, a američki nacionalni institut za rak je objavio studiju u kojoj dokazuje povezanost upotrebe antibiotika sa povećanjem broja slučajeva raka dojke.

Takođe i smrt usled rezistencije na antibiotike postaje sve realnija, pa se humanost pčelara ovde ogleda u potpunom izbacivanju antibiotika iz upotrebe i to razumom, a ne čekanjem propisa koje će nam neko „nametnuti“.

U januarskom broju Pčelara (2007, str. 14) mislim da je stavljena tačka na upotrebu antibiotika u pčelarstvu i oborena cela „logika“ lečenja i preventive američke truleži.

Biodiverzitet

U najširem smislu biodiverzitet označava sveukupnu raznolikost života: biljaka, životinja, gljiva i mikroorganizama. Za glavni faktor narušavanja biodiverziteta navodi se preterana eksploracija prirodnih resursa, izmena i fragmentacija staništa kao i naseljavanje invazivnih i alohtonih (inostranih) vrsta.

Pčela je, od opisanih 827 875 (Cracraft, 2002), jedan od retkih insekata kojim je čovek ovlađao i to jedino zbog materijalne koristi. Da nije tako onda bi ljubav prema organizaciji možda poklonio mravima ili mnogim drugim insektima kojima preti istrebljenje, ili bi pčele iz ljubavi posmatrao u prirodnom staništu.

Napredak, kao surova ljubavnica čovečanstva, naterao je čoveka da pčeli promeni место i stanište, da mnoge rase preseli u područja drugih rasa terajući ih silom na prilagođavanje lokalnim prilikama, pre svega prema virusima, bakterijama (opisano oko 9 021 vrsta), klimi i flori. Neravnoteža između ukroćenih i zajednica u prirodi moralna je po zakonu prirode da doneše neku nevolju. Dolaskom bagera (koji je pravio nove šumske puteve) i motornog testera (koja je odsecaла ogromna stabla) pčelinjoj zajednici je postalo sve teže da pronađe optimalne uslove za svoje stanište tako da vam danas samo stariji ljudi mogu pričati istorijsku priču o tome kako je šuma nekada bila česta kuća pčelinje zajednice.

Trideset procenata svetskih šuma (koje predstavljaju pluća zemlje) nestalo je od 1960. godine do danas, a oko 48% svetske flore na planeti Zemlji je ugroženo.

Cena

Profesor Jules Pretty (Eshed University) navodi da su cene konvencionalno proizvedene hrane daleko veće nego što kupci direktno plaćaju i to potkrepljuje podacima o ceni lečenja ljudi u Velikoj Britaniji, koja je u 1996. godini iznosila 2,34 milijarde funti (što je 208 funti po hektaru obradive površine). Za čišćenje vodotokova od pesticida se takođe izdvaja još oko 120 miliona funti.

Tu su još i nepredvidivi troškovi pojave „superbolesti“ ili „superštetočina“ koje nastaju kao negativni efekat genetske modifikacije ili upotrebe hormonskih preparata, tireostatika, ali i poremećaja biodiverziteta. Bolest ludi krava je koštala oko 4,5 milijardi funti. Ovde treba napomenuti da u ovaj račun nisu ušle emocionalne i fizičke traume koje su doživljavali oboleli ljudi i članovi njihovih porodica.

Velika je verovatnoća da je pojava „superštetočine“ varoe rezultat prelaska sa „primitivnog“ na savremeno, konvencionalno pčelarenje, posebno kada se uzme u obzir trgovina rojevima koja je doživela procvat još krajem XIX veka.

Treba pomenuti da je trgovina (možda ne u tolikom obimu) bila i ranije prisutna, sa velikom verovatnoćom da je baš iz Azije bilo moguće preneti pčele, posebno ako se uzme u obzir da je kroz vekove Kina bila jedna od većih trgovinskih zemalja. Postoje podaci (Tana-

be&Tanaki, 1986) da je još 1872. godine varoa nađena na evropskim pčelama u Japanu, koje su tamo uvežene verovatno mnogo pre nego što je varoa uočena na njima.

Pčelari u svakom slučaju i dan danas otplaćuju rate ovog dugoročnog kredita koji je nastao u trgovini sa prirodom, a sama rata kredita raste u zavisnosti od svake nove trgovine (npr. novac za lečenje od posledica narušavanja zdravlja).

Tabela 1 daje prikaz cena meda na veliko i malo, proizvedenog na konvencionalan način ne računajući kasniju cenu plaćanja „kamata“. Treba pomenuti da cene manje više variraju iz godine u godinu.

Konvencionalna proizvodnja hrane nema „viziju zdravlja“ jer ona za račun kratkoročnog rešenja stvara dugoročne probleme. Vizija zdravlja podrazumeva postojanje svesti da će ono što udahнемo i pojedemo danas direktno

CENE MEDA		
	Na veliko	Na malo
Švajcarska	oko 7 evra	oko 10 evra
Nemačka	oko 4 evra	oko 9 evra
Norveška	oko 3 evra	oko 10 evra
Grčka	3 – 4 evra	5 – 6 evra
Francuska	oko 2,5 evra	7 – 8 evra
Italija	2 – 2,5 evra	4 – 5 evra
Slovenija	oko 2 evra	oko 4 evra
Srbija	1,2 – 1,7 evra	3 – 3,5 evra

Cene preuzete sa najvećeg svetskog internet servisa za pčelarstvo (Apiservices), a neki podaci o cenama na malo i sa E-bay-a

uticati na zdravlje, ne odmah sutra, nego nešto kasnije.

Razumljivo je da ljudi uzimaju za ozbiljno samo ono što se odmah desi, ne računajući na troškove i probleme nekog budućeg vremena, ali nije razumljivo da osim našeg ugrozimo i tuđe zdravlje. Viziju zdravlja guši nerazumevanje i stalno pitanje zašto se odmah ne zabraniti sve što je štetno? Mnoge stvari zabraniti znači mnoge porodice ostaviti bez posla, decu bez hleba, pa je to jedan od glavnih razloga što mnogi idu putem uticaja na razum, a ne silom zakona.

EU procenjuje da zdravlje nema cenu, ali vodi računa i o drugoj strani medalje pokušavajući da jednom vrstom balansa reguliše probleme dok se ne izvrši preorientacija. Proce-

njuje se da će novi troškovi po jednoj hemikaliji iznositi oko 100 000 evra i da će zakon o uređenju hemijske industrije ugroziti oko 5 000 000 ljudi u EU koji rade u hemijskoj industriji.

Cena jeste velika, ali kada bi i poslednja biljka nestala i kada bi se zatrovala poslednja reka, riba i poslednji kubik vazduha, onda bi nam preostalo jedino da pojedemo naš novac koji smo zaradili na uštrb svega.

Organška proizvodnja hrane i pčelarstvo

Organška proizvodnja hrane isključila je mineralna đubriva i pesticide, nitrati i nitrite, hormonske preparate, genetski modifikovane organizme, teške metale i potencijalno toksične elemente, sadni materijal proizведен na konvencionalan način, antibiotike i druga hemioterapeutska sredstva u veterini.

Jednim od pionira organske proizvodnje hrane smatra se J. I. Rodale koji je još 1940. godine počeo eksperimentisanje sa organском proizvodnjom.

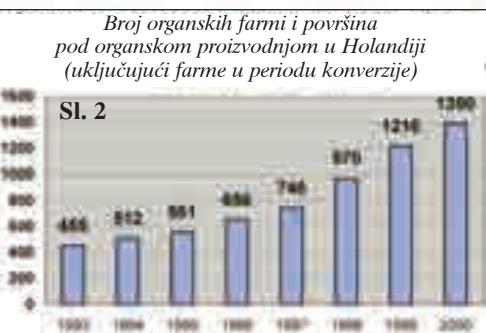
Prvi organski proizvod pripisuje se Paul Keene-u (1946). Njegov voćnjak jabuka je proizveo prvi proizvod pod nazivom „organisk“.

A onda je sve nekako mirovalo do 1989. godine kada je izveštaj pod nazivom „Alarm“

uticao da se poveća nadzor nad proizvodnjom jabuka (zbog kancerogenosti) u SAD. U SAD se smatra da je to izazvalo nagli rast organske proizvodnje i jednu novu eru u proizvodnji hrane.

Svet se počeo buditi i od početka deveđesetih do danas, rast broja organskih farmi i poseda je u neverovatnoj ekspanziji (slika 1,

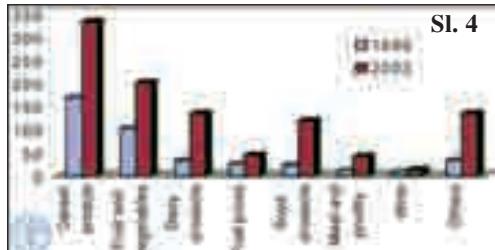
2, 3). Počela je i proizvodnja lekova sa natpisom „organic“.

Godišnji prirast poseda pod organском poljoprivredom u Francuskoj, SAD i Japanu iznosi oko 20%.

SAD beleži 2000. godine najveći godišnji rast tržišta organskih proizvoda i to sa vrednosti 6,5 miliona dolara u 1999. godini na 8 miliona u 2000. godini.

U Evropi se sve više traži hrana sa etiketom „organic“, a prema podacima FAO (FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS) i cena organske hrane je u stalnom porastu. Iz izveštaja FAO za Francusku (slika 4) jasno se vidi da su cene nekih proizvoda u 2002. više nego duple porasle u odnosu na 1996. godinu.

Savet Evropske Unije je 19. jula 1999. godine Uredbom br. 1804 regulisao način i uslove za organsko pčelarstvo, a 24. avgusta 2000.

godine uredba je stupila na snagu. Ukratko, mora se voditi računa o poreklu pčela i sposobnosti da se pčele prilagode lokalnim uslovima. Protiv varoe je dozvoljena upotreba samo oksalne, mravlje, mlečne i sirčetne kiseline kao i timola, kamfora, mentola i eteričnih ulja. Nema antibiotika, plastike, metala i drugih hemikalija osim navedenih. Opširnije o ovim propisima možete pročitati u knjigama „Ekonomičnost i marketing u pčelarstvu“ (R. Živadinović, 2002, str. 169), „Pčelarstvo“ (J. Kulinčević, 2006, str. 174) i „Priručnik o dobroj pčelarskoj praksi“ (R. Živadinović, 2007, str. 73).

Organski med u Nemačkoj 2007. godine košta neverovatnih 17,33 evra po kilogramu (6,5 evra za 375 g), a prodaje ga čak i Zambija i to po ceni od oko 17 \$ po kilogramu.

Trenutno najveći problem za organsko pčelarenje u Srbiji je to što se zahteva kompleksan regionalni pristup. To je i opravдан zahtev, jer pčelinji proizvodi ne mogu biti organski ako u okruženju pčelinjaka ne postoji ratarska, voćarska i stočarska proizvodnja na organski način ili je u okolini samo samoniklo rastinje koje se ne tretira bilo čime.

Po tendencijama okolnih zemalja realno je očekivati da to u bliskoj budućnosti neće predstavljati veći problem. Pčelari koji sutra žele da uđu u program organske proizvodnje moraju početi ulagati u sebe, pre svega u znanje i navike koje sigurno nisu nepromenljive. Naučka držanja slabih zajednica naprosto mora iščeznuti. Po propisu EU nije dozvoljeno preterano slabljenje zajednica prilikom rojenja, a svaka veća razlika u jačini zajednica otežava i umanjuje efikasnost same kontrole, pre svega varoe.

Značaj zajedničke borbe protiv bolesti

Pored velike ekomske štete koju su pčelari pretrpeli, dolaskom varoe nastupila je nova „hemijska era“ u pčelarstvu. „Lečenje“ nozemoze, američke truleži i krečnog legla takođe nosi opasnost ostavljanja ostataka antibiotika. Treba biti svestan kasnijih rizika i cene, a pogotovo što se maskiranjem bolesti antibioticima može direktno uticati na širenje bolesti, ne samo na svom, nego i na susednim pčelinjacima.

Postoje pčelari koji žive od pčela, pčelari koji dopunjaju budžet od pčela i pčelari čija egzistencija ne zavisi od pčela. Iskustvo pokazuje da su za širenje bolesti na jednom epizootiološkom području ovi poslednji najodgovorniji, jer ih druge obaveze sprečavaju da mnoge stvari oko pčela urade kada treba i kako treba.

Takvima je potrebna odlučnost da se u interesu pčelarstva okrenu gajenju pčela kako bi živeli samo od njih, ili da kupuju pčelinje proizvode od novca koji im donosi osnovno zanimanje, pa će i na taj način dati doprinos unapređenju pčelarstva u našoj zemlji. Posebno je opasna ona grupa pčelara koja pokušava da leči pčele od zaraznih bolesti na neki svoj način i nekom svojom isprobrenom, ali naučno nepriznatom metodom.

Odve treba pomenuti i odgovornost onih koji obrazuju pčelare. I pored strožijih kriterijuma, i dalje se na spisku predavača SPOS-a nalaze pčelari koji na predavanjima iznose naučno nepotvrđene ili čak potpuno netačne konstatacije i preporuke.

Zajednička borba protiv varoe

Na nivou zemalja Evropske Unije je početkom 1998. formirana Evropska radna grupa za integralnu (jedinstvenu) borbu protiv varoe. Grupu sačinjavaju vodeći svetski i evropski naučnici iz oblasti pčelarstva, a pre svih Wolfgang Ritter, Ingemar Fries, Ralph Büchler, Klaus Wallner, Anton Imdorf, Mark Colin, Antonio Nanetti, Seppo Korpela, Gerhard Lübig i mnogi drugi, trenutno njih 38. Cilj grupe je proizvodnja ekološki čistih pčelinjih proizvoda, smanjenje gubitaka i smanjenje upotrebe lekova jer i upotreba organske hemije takođe iscrpljuje naše pčele.

Na osnovu radova i referenci ovih naučnika, na slici 5 je dat koncept ekološke kontrole varoe sa kalendарom radova u toku godine koji ima za cilj da pomogne onim pčelarima koji će sutra poželeti da budu organski proizvođači pčelinjih proizvoda. Oni koji imaju nevericu prema utvrđivanju procenta zaraženosti, a koji se bazira na iskustvu nemačkih stručnjaka, mogu (dok ne steknu sigurnost) uvesti neku vrstu sopstvene „sigurnosne kontrole“ nad manjim brojem zajednica određenim akaricidom.

Poslednje dve godine, zajednice sam tretirao samo oksalnom kiselinom (uz dve biotehničke metode), ali treba znati da na zaraženost utiče i skup različitih unutrašnjih i spoljašnjih faktora. Postoje faktori na koje pčelar ne može uticati, ali postoje i oni faktori na koje pčelar direktno utiče (pre svega se misli na neke spoljašnje faktore).

Unutrašnji faktori se pre svega odnose na reprodukciju varoe i ponašanje jedinki unutar zajednice što utiče na smrtnost varoe. Reprodukcija zavisi od plodnosti ženke, dužine perioda od zatvaranja ćelije sa leglom do izvođenja pčele i atrakcije prema trutovskom leglu (sto zavisi od više faktora: ishrana trutovskih larvi, doba godine).

Ponašanje unutar zajednice se odnosi na uzajamno i samočišćenje pčela od varoe, na higijensko ponašanje koje se ogleda u otklapanju i uklanjanju zaraženih ćelija sa leglom kao i na odbrambenu sposobnost stražarica. Na ove faktore se može uticati jedino odabirom, što zahteva mnogo znanja.

Pod spoljašnjim faktorima podrazumevamo pre svega gustinu zajednica po kvadratnom kilometru, širenje varoe horizontalnim i vertikalnim prenosom, ali i uginuće/gubitak varoe van košnice.

Posebnu pažnju treba obratiti na gustinu zajednica po kvadratnom kilometru. Ako imamo 10 ili više društava po kvadratnom kilometru, onda moramo biti obazrivi, jer možemo očekivati veliku zaraženost varoom (Ritter). Rizik u područjima sa velikim brojem zajednica može se smanjiti zajedničkim delovanjem pčelara, pre svega zajedničkim zimskim tretmanom.

Brzina prirodnog širenja zaraženosti je kod nas procenjena na oko 6 km godišnje, što ukazuje na to da bi obazrivost kod nas morala biti i nešto veća, jer je u Nemačkoj brzina 2–3 km godišnje. Na teritoriji bivšeg Sovjetskog Saveza brzina širenja je iznosila 6–11 km za tri meseca (De Jong, 1982). Ritter i Leclercq (1987) upozoravaju da nezaražene zajednice neobično brzo povećaju populaciju varoe ako se u radijusu od 2 km unesu zaražena društva.

Varoa naleće, ulazi sa pčelama i prelazi sa pčele na pčelu kada se ove nađu u istoj košnici ili na istom cvetu. Utvrđeno je da varoa preživljava na cvetovima biserka, crvene i bele deteline, a najduže na maslačku i to čak 144 ča-

sa, uz mogući uspešan povratak na pčelu u toku 5 dana (Hartwig i Jedruszuk, 1987). Na ovo se nadovezuje i ispitivanje koje je sproveo Kevan (1990) koji izveštava da su na Floridi našli varou na cveću uvezenom iz Južne Amerike, dok Pettis (2003) izveštava da je u Džordžiji nađena živa varoa na cveću uvezenom iz Hrvatske.

Međutim, još ne postoji potpuno istraživanje o varoama nađenim na cveću u blizini zaraženog pčelinjaka što direktno utiče na širenje, u ovom slučaju vertikalnim prenosom, gde je vektor prenosa cvet, pa ovo treba smatrati realnom opasnošću.

Horizontalni prenos je takođe opasnost na koju može da se utiče, posebno prenošenjem ramova što nosi opasnost rasta adaptivne vrednosti jedinke varoe, a pre svega plodnosti koja direktno utiče na reprodukciju. U horizontalni prenos spadaju naletanje i tiha grabež.

Sakofsy (1990) je provocirajući grabež utvrdio da se za samo 2 sata 14% varoa prenese iz napadnute u „pljačkašku“ zajednicu.

Potencijalne opasnosti koje dolaze od naletanja i tihe grabeži su realne, pa je zato veoma važno držati sužena leta tokom godine uz vertikalni sistem odbrane (otvor da se nalazi u vertikalnoj ravni, na telu plodišta), a zajednice držati na rastojanju od najmanje jednog metra (Büchler, 2002).

Navika broj jedan, bez koje koncept nema smisla, je prestanak gajenja slabih zajednica. Termini su usaglašeni sa klimatskim uslovima u većem delu naše zemlje, a za svaku promenu stoji odgovarajući opseg u kojem se mogu izvršiti navedene radnje. Uzet je u obzir i tehničko-ekonomski aspekt jer je autor uočio da mnogi pčelari posustaju pred preprekama koje se javljaju pri alternativnim metodama lečenja pčela.

Ovde se pre svega misli na dodatne troškove kao što su letvice na ramu građevnjaku ili kese za primenu mravlje kiseline, kao i opremu koja se javljala kroz razne preporuke pojedinaca i ili naučnika. Druge vrste prepreka mogu biti neodgovarajuće podnjače pri utvrđivanju prirodne smrtnosti varoe, strah od kiseline ili lenjost. Takođe se treba pridržavati mera opreznosti prilikom upotrebe navedenih kiselina. Treba reći da jedan ovakav koncept zahteva pre svega disciplinu pčelara koja se

ogleda u poštovanju navedenih termina i radnji.

Isecanje trutovskog saća iz rama građevnjaka neće imati efekta (Kulinčević, 2006) ako prethodne zime nismo očistili pčele od varoe. Wolfgang Ritter (i ne samo on) tvrde da broj varoa zaostao nakon zimskog tretmana mora biti manji od 50 jedinki.

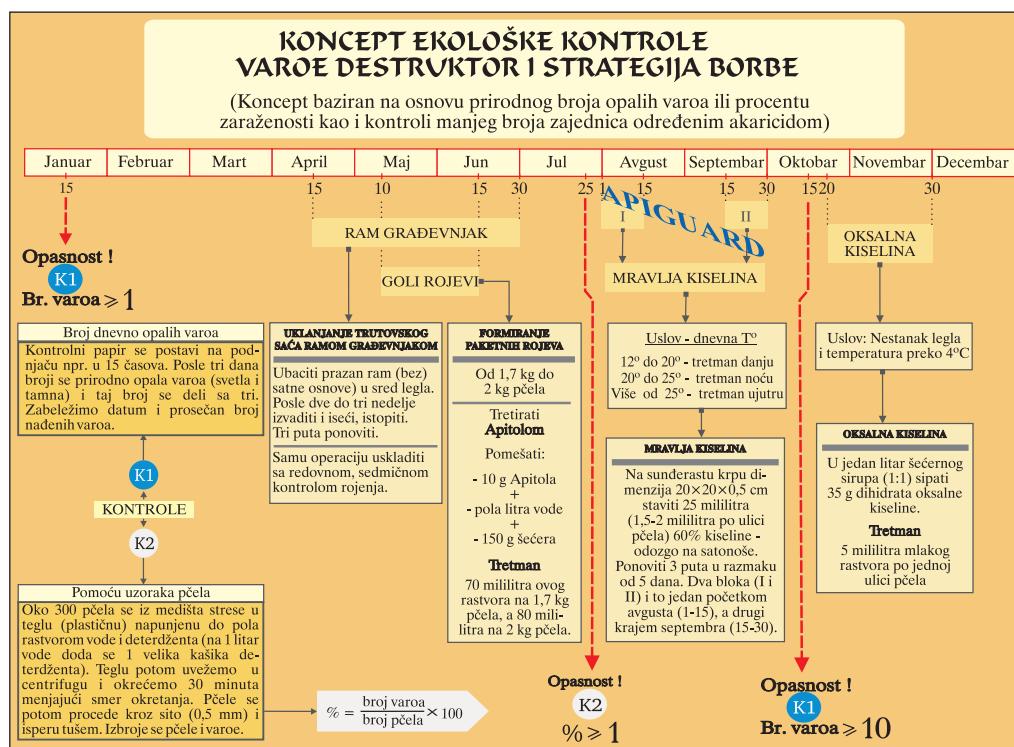
Ako se držimo koncepta celogodišnje kontrole varoe onda je veoma verovatno da pri zimskom tretmanu oksalnom kiselinom neće otpasti više od 100 varoa po zajednici (što znači da ih je u košnici ostalo svega desetak). Po Ritter-u tada ne sme pasti više od 500 varoa (ako se uzme u obzir da je donja granica efikasnosti oksalne kiseline 90%).

Takođe treba napomenuti i važnost oduzimanja dela varoa i smanjenje ugla krive reprodukcije putem rojenja kao druge biotehničke metode u konceptu.

U konceptu je dat akcenat na „paketno“ rojenje, a treba navesti i mogućnost ranog prolećnog rojenja putem odvajanja nastavka koristeći isključivo zdrave zajednice.

Kao alternativa mrvljoj kiselini ostavljen je Apiguard kao novi preparat na našem tržištu, koji je znatno jednostavniji i bezbedniji za upotrebu od mrvlje kiseline, a varou obara sa mnogo većim stepenom sigurnosti. Kod određivanja procenta zaraženosti veoma je bitno da se pčele stresaju u plastičnu teglu do pola napunjenu rastvorom deterdženta i vode, a da se po stresanju pčela dolje rastvor u teglu. Tegla se potom uveže u ram centrifuge, najbolje debljim i jačim guminicama koje se lako nalaze, i okreće se oko 30 minuta menjajući smer okretanja.

Kontrolni papir je najbolje napraviti od hamera koji se može naći u skoro svakoj knjižari. Na njemu iscrtati kvadrate 5×5 centimetara zbog lakšeg brojanja. Da bi se lakše čistio i duže trajao, može se sa jedne strane oblepiti širokom lepljivom trakom. Pčelari koji se budu pridržavali ovog koncepta, vrlo brzo će biti iznenadeni spoznajom da su ranije tretirali i slabili svoje pčele, a da za tim nisu imali nikakve potrebe. Uveriće se i da uopšte nije bilo komplikovano dobiti čistiji pčelinji proizvod koji pre svega čuva zdravlje potrošača.

PROJEKAT KONTROLE ZDRAVSTVENOG STANJA PČELINJAKA I ISPRAVNOSTI MEDA NA JUGOISTOKU SRBIJE

Dr. vet. med. Zoran Raičević, specijalista epizootiolog, Veterinarski specijalistički institut Niš
(063) 463-501

Projekat je realizovan na jugoistoku Srbije na području 25 opština, na osnovu ugovora o načinu korišćenja sredstava za izradu i realizaciju projekta po konkursu za finansiranje posebnih projekata zdravstvene zaštite sklopljenog između Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srbije i Veterinarskog specijalističkog instituta iz Niša, u saradnji sa Regionalnom asocijacijom pčelarskih organizacija jugoistočne Srbije i Repu-

bličkom veterinarskom inspekcijom. Vođa projekta i neposredni realizator obilazaka i pregleda pčelinjaka bio je Zoran Raičević, veterinar specijalista za zarazne bolesti životinja.

Pregledano je ukupno 128 pčelinjaka, uz uzimanje uzorka iz 391 košnice. Prikupljeno je i obrađeno: 391 uzorak pčela, 387 uzoraka legla, 58 uzoraka meda sa pijaca i 135 uzoraka meda direktno od pčelara na pčelinjacima.

Iz dostavljenih uzoraka, standardnim laboratorijskim metodama vršena su ispitivanja na varoozu, nozemuzu, akarozu i američku trulež leglu.

U hemijskoj laboratoriji su praćeni sledeći parametri: sadržaj vode, % redukujućih šećera, % saharoze, ukupna kiselost, % mineralnih materija, % materija nerastvorljivih u vodi, sadržaj HMF i prisustvo antibiotika.

Pri izboru pčelinjaka na području svake opštine vođeno je računa da se podjednako obide cela opština.

Izbor pčelinjaka je obavljen u konsultaciji sa predsednicima lokalnih udruženja pčelara i u skladu sa epizootiološkom situacijom u vezi bolesti pčela i legla.

Pri pregledu, korišćeni su pribor i oprema sa svakog pčelinjaka, a pri manipulacijama u toku uzimanja uzorka, za svaki pčelinjak korišćene su posebne jednokratne higijenske rukavice.

Uzorci su pakovani na propisan način u papirne kese, obeležavani i uz propisanu dokumentaciju predavani Odeljenju za prijem uzorka Veterinarskog specijalističkog instituta u Nišu.

Ispitivanja koja su obavljena prva su ovakve vrste i obima na jugoistoku Srbije. Zainteresovanost pčelara je bila ogromna da učestvuju u projektu i realizatori projekta su svuda bili rado primljeni.

Tabela 1. Prikaz vrste uzoraka i obima uzorkovanja pčela, legla i meda na jugoistoku Srbije

Opštine	Broj pčelinjaka	Uzorci pčela	Uzorci legla	Uzorci meda sa pijaca	Uzorci meda sa pčelinjaka	Ukupan broj uzorka
Aleksinac	6	22	19	3	6	50
Babušnica	3	12	12	2	4	30
Bela Palanka	5	16	17	1	5	39
Blace	5	15	15	0	5	35
Bojinik	3	9	9	0	3	21
Bosilegrad	5	15	15	0	5	35
Bujanovac	5	15	15	3	7	40
Vladičin Han	5	15	15	2	7	39
Vlasotince	5	15	15	2	5	37
Vranje	7	20	20	3	6	49
Gadžin Han	5	15	15	0	6	36
Žitorađa	5	15	15	4	5	39
Kuršumlija	5	15	15	3	3	36
Lebane	5	15	15	5	6	41
Leskovac	7	21	21	9	10	61
Medveda	7	21	21	0	7	49
Merošina	5	15	15	0	7	37
Niš	7	23	21	3	8	55
Pirot	5	15	15	2	6	38
Preševo	6	18	18	6	3	45
Prokuplje	6	16	16	3	5	40
Ražanj	0	0	0	4	0	4
Svrljig	6	18	18	0	6	42
Surdulica	5	15	15	3	5	38
Trgovište	5	15	15	0	5	35
U K U P N O	128	391	387	58	135	971

Opštine	Varroza				Nozemoza				Akariza				Američka kuga			
	+A	%B	-C	Z	+A	%B	-C	Z	+A	%B	-C	Z	+A	%B	-C	Z
Aleksinac	1	4,50	21	22	1	4,50	21	22	0	0	22	22	0	0	19	19
Babušnica	0	0	12	12	0	0	12	12	0	0	12	12	0	0	12	12
B. Palanka	2	12,5	14	16	2	12,5	14	16	0	0	16	16	3	17,6	14	17
Blace	0	0	15	15	13	86,7	2	15	0	0	15	15	0	0	15	15
Bojnik	0	0	9	9	5	55,5	4	9	0	0	9	9	0	0	9	9
Bosilegrad	0	0	15	15	1	6,7	14	15	0	0	15	15	0	0	15	15
Bujanovac	0	0	15	15	2	13,3	13	15	0	0	15	15	0	0	15	15
Vlad. Han	0	0	15	15	9	60	6	15	0	0	15	15	0	0	15	15
Vlasotince	0	0	15	15	9	60	6	15	0	0	15	15	0	0	15	15
Vranje	0	0	20	20	6	30	14	20	0	0	20	20	0	0	20	20
Gadžin Han	0	0	15	15	7	46,7	8	15	0	0	15	15	0	0	15	15
Žitorađa	0	0	15	15	4	26,7	11	15	0	0	15	15	0	0	15	15
Kuršumlija	8	53,3	7	15	5	33,3	10	15	0	0	15	15	3	20	12	15
Lebane	0	0	15	15	5	33,3	10	15	0	0	15	15	1	6,6	14	15
Leskovac	0	0	21	21	11	52,4	10	21	0	0	21	21	0	0	21	21
Medveđa	0	0	21	21	12	57,1	9	21	0	0	21	21	0	0	21	21
Merošina	0	0	15	15	0	0	15	15	0	0	15	15	0	0	15	15
Niš	1	4,3	22	23	10	43,5	13	23	0	0	23	23	2	9,5	19	21
Pirot	0	0	15	15	0	0	15	15	0	0	15	15	0	0	15	15
Preševo	3	16,6	15	18	8	44,4	10	18	0	0	18	18	0	0	18	18
Prokuplje	3	18,7	13	16	9	56,2	7	16	0	0	16	16	2	12,5	14	16
Svrljig	0	0	18	18	8	44,4	10	18	0	0	18	18	0	0	18	18
Surdulica	0	0	15	15	11	73,3	4	15	0	0	15	15	0	0	15	15
Trgovište	0	0	15	15	7	46,7	8	15	0	0	15	15	0	0	15	15
UKUPNO	18	4,60	373	391	145	37,1	246	391	0	0	391	391	11	2,80	376	387

Opštine	Uzorci sa pijaca				Uzorci sa pčelinjaka				Neispravni							
	+A	%B	-C	Z	+A	%B	-C	Z	pija-ce	pčeli-njaci	pija-ce	pčeli-njaci	hemijijski	prisutni antibioticici		
Aleksinac	0	0	3	3	2	33,3	4	6	0	0	0	0	2			
Babušnica	0	0	2	2	0	0	4	4	0	0	0	0	0			
B. Palanka	0	0	1	1	0	0	5	5	0	0	0	0	0			
Blace	0	0	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0	0			
Bojnik	0	0	0	0	0	0	3	3	0	0	0	0	0			
Bosilegrad	0	0	0	0	2	40	3	5	0	2	0	0	0			
Bujanovac	3	100	0	3	4	57,1	3	7	3	3	3	3	1			
Vlad. Han	0	0	2	2	0	0	7	7	0	0	0	0	0			
Vlasotince	0	0	2	2	0	0	5	5	0	0	0	0	0			
Vranje	0	0	3	3	1	16,6	5	6	0	1	0	0	1			
Gadžin Han	0	0	0	0	0	0	6	6	0	0	0	0	0			
Žitorađa	0	0	4	4	0	0	5	5	0	0	0	0	0			
Kuršumlija	3	100	0	3	0	0	3	3	3	0	3	0	0			
Lebane	0	0	5	5	2	33,3	4	6	0	2	0	0	0			
Leskovac	0	0	9	9	1	10	9	10	0	1	0	0	0			
Medveđa	0	0	0	0	3	42,8	4	7	0	3	0	0	0			
Merošina	0	0	0	0	0	0	7	7	0	0	0	0	0			
Niš	2	66,6	1	3	1	14,3	7	8	2	1	0	0	0			
Pirot	2	100	0	2	1	16,6	5	6	2	0	0	0	1			
Preševo	0	0	6	6	1	33,3	2	3	0	1	0	0	1			
Prokuplje	0	0	3	3	1	20	4	5	0	0	0	0	1			
Ražanj	0	0	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
Svrljig	0	0	0	0	0	0	6	6	0	0	0	0	0			
Surdulica	1	33,3	2	3	1	20	4	5	1	1	1	1	0			
Trgovište	0	0	0	0	2	40	3	5	0	2	0	0	0			
UKUPNO	11	19	47	58	22	16,3	113	135	11	17	7	7	7			

Tabela 2. Prikaz ustanovljenih oboljenja pčela i legla po opštinama:
+ A = broj pozitivnih uzoraka,
% B = procenat pozitivnih uzoraka,
- C = broj negativnih uzoraka, Z = zbir

Kad su u pitanju uzorci pčela, u 18 uzoraka je dijagnostikovana varroa destructor ili u 4,6% od donetih uzoraka pčela. Ovi rezultati ukazuju da su pčelari dobro izvršili zimski tretman protiv varoe i da su društva zimovala bez mnogo varoe.

Nozemoza je zastupljena u 37,1% ili u 145 donetih uzoraka što je sigurno predstavljalo veliki zdravstveni problem i tokom godine.

Akariza nije utvrđena u donetim uzorcima.

Američka trulež je utvrđena u 11 donetih uzoraka, što čini 2,8%.

Napominjemo da su svi uzorci uzimani metodom slučajnog uzorka iz košnica u kojima pčelari uglavnom nisu prethodno primetili nikakve kliničke simptome.

Pored ovih ispitivanja vršena su uzorkovanja meda na pijacama u saradnji sa Republičkim veterinarskim inspektorima.

Od uzetih uzoraka 11 je bilo neispravno ili 25%.

Tabela 3. Prikaz rezultata analiza meda po opštinama

Svi ovi uzorci su bili hemijski neispravni tj. rezultati hemijske analize nisu bili usaglašeni sa vrednostima propisanim u Pravilniku o kvalitetu i drugim zahtevima za med, druge pčelinje proizvode, preparate na baži meda i drugih pčelinjih proizvoda (Sl. list SCG 45/2003). Kod 7 uzoraka, pored hemijske neispravnosti, utvrđeno je i prisustvo antibiotika.

Pri obilasku pčelinjaka izvršeno je i uzorkovanje meda direktno kod pčelara. Od uzetih uzoraka, 22 je bilo neispravno ili 16,3%. Ova neispravnost je u 17 slučajeva poticala od hemijske neispravnosti, a u 7 slučajeva je bilo utvrđeno prisustvo antibiotika.

Dobijeni pokazatelji ukazuju da je bolji kvalitet meda koji se kupuje direktno kod pčelara nego onaj na pijacama.

Prisustvo antibiotika u medu ukazuje na to da neki pčelari i dalje nekontrolisano koriste antibiotike u lečenju i prevenciji bolesti pčela.

Ovi obilasci su bili višestruko korisni i bilo bi dobro da se slična istraživanja obave i u drugim delovima Srbije:

— uspostavljeni su bliži kontakti sa pčelarskim udruženjima i pčelarima jugoistoka Srbije;

— sagledano je zdravstveno stanje pčelinjaka;

— sagledan je kvalitet meda na pijacama;

— sagledan je kvalitet meda kod pčelara;

— ukazano je na značaj preventivnih dijagnostičkih pregleda;

— izvršena je edukacija pčelara o načinu pravilnog uzorkovanja i o znacima koji pomazu rano otkrivanje bolesti pčela i legla;

— izvršeno je praktično povezivanje pčelara, nadležnih laboratoriјa i Republičke veterinarske inspekcije;

— pčelari su konačno uvideli da država ipak o njima brine i da je korektnom saradnjom pčelarskih organizacija sa nadležnim institucijama moguće dobiti značajnu pomoć za pčelare.

PARAFINISANJE KOŠNICA

Dipl. ing. Zvonko Barišić

Studenci 56, 88323 Studenci, Ljubuški, BiH, ivabarisic@net.hr, +387 39 844-349, +387 63 329-912

Javljam se povodom teksta Nebojše i Stojana Nikolića o farbanju košnica (Pčelar, maj 2006. na 223 strani), kako bih pčelarima ukazao na par stvari koje ne smeju zanemariti kod takvog načina zaštite nastavaka. Izneću moje iskustvo sa parafinisanjem košnica.

Parafinisanje vršim na temperaturama koje se kreću od 220 °C do 280 °C. Parafin koji koristim je od proizvođača INA Zagreb tip 58–62 ili kineski 60–62. Postoje još dve vrste i to tip 45–55 kojeg ne preporučujem jer ima izrazito nisku tačku topljenja, kao i nižu tačku samozapaljenja. Zbog toga nije pogodan za ovu namenu. Drugi tip je 70–75 koji je izuzetno dobar i bolji od 58–62 i 60–62 zbog veće tačke topljenja, pa iziskuje duže zagrevanje. Njega uglavnom koriste kalemari. Za jednu

LR košnicu utrošim oko pola kilograma parafina. Utrošak parafina se smanjuje povećanjem njegove temperature. Ovakav način rada ne možemo nazvati farbanjem nego impregniranjem drveta. Da bismo ovo dobro odradili moramo imati kazan širih dimenzija, bar za 10 cm, od tela košnice. Moj kazan je dimenzija 60×50 cm i visine 50 cm, zid je debljine 3 mm. Zbog postizanja velikih temperatura zahteva se i dodatni plastični plamenik. Po širini kazana, s jedne strane, postavljeni su nosači s limom, pod malim углом za slivanje viška parafina sa tela košnice. Ovim načinom dobijam na vremenu pri parafinisanju. Jedan nastavak se cedi, a drugi stavljamo u kazan. Na dno kazana

stavljamo metalnu rešetku da izbegnemo kontakt tela sa dnom, jer bi došlo do crnjenja (gorenja) daske. Tela košnice utapamo pomoću posebno izrađenih nosača kao i tegova (u ovom slučaju kramp) koji ne daju telu da izroni iz parafina. Poželjno je da drvo bude suvo, ali može imati i malo vlage. Zelenje drvo ima burnije vreme. Postupak parafinisanja traje 4 do 5 minuta. Testirao sam parafinisani lesonit držeći ga u vodi jedan dan. Vaganjem sam utvrdio istu težinu lesonita pre i posle potapanja, što znači da nije uvukao u sebe nimalo vode.

Ovim načinom ne vršimo samo zaštitu nego i dezinfekciju od ostalih bolesti i štetočina u pčelinjaku. Stare košnice možemo raditi kao i nove s tim što bi bilo poželjno sastrugati postojeću zaštitu od raznih lakova i boja. Kod uljnih boja i lakova ostaje tanak sloj parafina na njima što na visokim letnjim temperaturama može stvarati probleme pčelaru. Ako nemamo termometar možemo i vizuelno videti kada je parafin zagrejan za parafinisanje. Parafin počinje polako da kuva i stvara se lagani beli dim. Tada stavljamo nastavak u kazan i vadimo kroz 4 do 5 minuta, sačekamo da se oce-

di i nakon 5 do 6 minuta postružemo noktom. Ako na noktu ostaje trag parafina moramo dalje da zagrevamo. U svoj kasan stavljam 80 kg parafina i treba mi 2,5 do 3 sata da dobijem željenu temperaturu. Pošto parafin ne prima na sebe standardne boje, moramo koristiti boju za beton ili nitro boje ako želimo imati različito ofarbane košnice. Ja ih uopšte ne koristim niti bih preporučio farbanje drugim bojama.

Utvrđio sam da parafinisanje smanjuje visinu nastavaka košnice tako da bi bilo poželjno da visina LR košnice iznosi 24,5 cm, jer standardna LR košnica je visine 24,2 cm i pri snižavanju te visine može doći do ometanja prolaza pčela između okvira. Poželjno bi bilo da se stranice nastavaka, zbog visokih temperatura koje postižemo, sastoje od jednog komada drveta, jer razni lepkovi ne mogu izdržati ovako visoku temperaturu.

Kod zazimljavanja pčela poželjno je imati podnjaču sa mrežom, jer parafinisani nastavci kondenzuju na sebi vlagu. Ako nemamo mrežaste podnjače, onda je poželjno zazimiti LR košnicu na 8 ili 9 okvira čime se stvara slobodni prostor za strujanje vazduha i samim tim smanjujemo mogućnost pojave plesnjivih okvira.

Gljivice plesni u parafinisanoj košnici ne mogu ući u telo drveta kao kod neparafinisanih. Sa lakoćom možemo očistiti unutrašnje zidove sirćetnom kiselinom.

Najbolje rezultate parafinisanja postižemo ako su spoljne temperature iznad 20 °C, u zaklonu od vetra jer se parafin brzo hlađi i može ostati na zidovima. Poželjno bi bilo postupak ponoviti svakih 5 do 6 godina radi same dezinfekcije košnice.

Najbolja podloga za smeštaj parafinisane košnice je beton. Ako stavljamo na metalne profile, moramo za svaku košnicu ugraditi graničnik, jer bi košnice pri jakom vetu bile prevrнуте ili pomerene. Ovom metodom produžiće vek svojim košnicama, te pojednostaviti i pojefiniti troškove pčelinjaka.

Piše: Rodoljub Živadinović

DOMAĆA PAMET U SRPSKOJ PČELARSKOJ INDUSTRIJI

Poslednjih dvadesetak godina se u Srbiji intenzivno razvija prateća pčelarska industrija (proizvodnja alata, pribora, ambalaže, repro-materijala). U novije vreme sve je više i proizvođača satnih osnova. Kupe se savremene mašine, stave se u pogon i počne proizvodnja satnih osnova. Međutim, nedavno smo dobili proizvođača satnih osnova koji mašinu nije kupio!? Sam je napravio! Proizvođač ove mašine i njen vlasnik je Zvonimir Vasić, profesionalni pčelar iz Leskovca.

Da budem precizniji, Zvonimir je kupio samo jedan njen deo koji u Srbiji ne može da se napravi za manje novca nego što košta u fabrici. Radi se, naravno, o originalnim Ričevim nemačkim valjcima (Rietsche). I to valjcima za hladno valjanje voštanih ploča, a ne za njihovo livenje. Sve ostalo, do najmanjeg detaљa, napravio je zajedno sa svojim tečom Dobrivojem Cvetkovićem. Kada pogledate mašinu, shvatite da na njoj ne nedostaje ama baš ništa. Sve je na svom mestu, kao kod potpuno nove mašine i sasvim normalno radi i funkcioniše. Čak i bolje od toga. Jer, originalna nemačka mašina (Rietsche) za hladno valjanje voštanih ploča sastoji se iz dva dela. Jedna mašina pravi glatku voštanu traku i namotava je na rolnu. Druga mašina kasnije tu rolnu razmotava i provlači između valjaka. Zvonimir je napravio pravi podvig i uspeo da napravi mašinu koja nigde ne može da se kupi, jer je niko ne izrađuje. Mašinu na ko-

joj se glatka voštana traka pravi, i odmah, bez namotavanja na rolnu, prolazi direktno kroz gravirane valjke. Svaka čast na inventivnosti!

Treba reći da je Zvonimir pčelar sa preko 400 košnica, nedavno je registrovao pčelarsko gospodinstvo i prostorije za obradu i skladištenje meda u domaćinstvu. Proizvodnjom satnih osnova hladnjim valjanjem zaokružio je svoje pčelarsko domaćinstvo i sav potreban repro-materijal danas proizvodi sam, računajući i kompletну drvenu opremu.

Satne osnove dobijene glatkim valjanjem opisao je detaljno pre desetak godina Bernard Leclercq, a potpuno istovetno i slikovito su opisane i u zagrebačkoj knjizi „Pčelarstvo“, pa ovde prenosimo izvod iz te knjige:

„Ručne prese proizvode ploče veštačkih satnih osnova koje su krute i, kad se ohlade, pučaju pod pritiskom kao led ili staklo. Valjci proizvode ploče koje se namotavaju na rolnu, a da ne pučaju jer su savitljive. Materijal je i u jednom i u drugom načinu prerade potpuno isti: čist pčelinji vosak, pa ipak u jednom slučaju puca, a u drugom ne puca. Ta zagonetka navodi mnoge pčelare u zabluđu i oni misle da radionice koje rade pomoću valjaka nešto mešaju sa voskom da ne bude krut i tako ga falsifikuju. Ali, nije tako. Kad vosak prolazi kroz valjke, bilo glatke, bilo one sa otiskom za satne osnove, on je podvrgnut velikom pritisiku koji u vosku promeni raspored molekula i on zato postaje savitljiv. Ista pojava događa se i u valjaoncama gvožđa. Liveno gvožđe kruto je i lako puca, a kovanovo gvožđe prolazi takođe kroz valjke i pod pritiskom menja svoja svojstva.“

NOVE KNJIGE

PRIRUČNIK O DOBROJ PČELARSKOJ PRAKSI

Pod vođstvom dr med. Rodoljuba Živadinovića, grupa stručnjaka i dobrih poznavaoca komplikovane problematike novih svetskih standarda u pčelarskoj proizvodnji napisala je izvanredno koristan priručnik o dobroj pčelarskoj praksi. Ova knjiga na 124 strane B5 formata pleni pre svega svojim sadržajem, koji je jedinstven na ovim prostorima. Izdata je povodom seminara o HACCP sistemu i dobroj pčelarskoj praksi održanog u Aleksincu. Po prvi put se neko u Srbiji dotakao, za pčelare ne tako prijatne problematike novih propisa vezanih za higijenske uslove koje moraju da zadovoljavaju objekti u primarnoj pčelarskoj proizvodnji, ali i sami pčelari u svakodnevnom radu sa svojim pčelama. Knjiga pokušava da nađe kompromis između strogih propisa u jednim, a izuzetno liberalnim u drugim zemljama Evropske Unije, što se tiče pčelarske prakse, i da stvori preduslove za konačno donošenje državnih smernica dobre pčelarske prakse, koje će predstavljati stabilan sistem, lak za primenu i jeftin za pčelare. Nije cilj države da nametne stroge propise neprimenljive na terenu, već da stvori pouzdan sistem koji će se lako kontrolisati i biti zasnovan pre svega na samokontroli pčelara. U ovoj knjizi upoznaćete se sa pravilima izgradnje novih ili adaptacije postojećih prostorija neophodnih svakom pčelaru koji želi da stavlja med u promet, ali i sa propisima koji nas očekuju u budućnosti, vezano za način rada na pčelinjaku i u prostorijama za obradu meda. Bez ove knjige jednostavno ne sme da bude ni jedan jedini pčelar ako želi da ima budućnost. Kontakt: (018) 846-734, (063) 860-8510, apikult_rodoljub@yahoo.com.

Vlastimir Spasić

MOJ NAČIN PČELARENJA

U izdanju Pčelarstva „Mudrinjak“ iz Zagreba izašao je iz štampe reprint čuvene knjige Josipa Belčića. Zašto je autor toliko spominjan i citiran u pčelarskoj literaturi poslednje 34 godine shvatite kada pročitate ovu knjigu. Oni koji nemaju njeno prvo izdanje, svakako treba da je nabave, jer će obogatiti njihovu biblioteku ovim, poslovno hvaljenim štivom. Knjiga ima 150 strana A5 formata, tvrdog je poveza. Kontakt: dmudrinjak@inet.hr

Urednik

RAZVOJ PČELINJE ZAJEDNICE ili kako do jake zajednice

Veliki pčelarski pregalac i neumorni istraživač i pisac Zoran Milanović izdao je još jednu knjigu, ovoga puta o najtraženijoj pčelarskoj temi, kako dobiti jake zajednice za pašu. Ne bih ulazio u detalje autorovih opservacija i zaključivanja niti ih ocenjivao, to ću prepustiti vama. Ali, bilo bi zaista dobro kada bi svaki pčelar napisao po jednu ovakvu knjigu, ili bar po jedan tekst za naš časopis, u kome bi prezentovao svoja iskustva i saznanja. Tako bi mnogi zaključci iskusnih pčelara zauvek ostali da podučavaju mlada pčelarska pokolenja. Knjiga ima 110 stranica A5 formata, mekog je poveza. Korisni telefoni: (011) 586-116, (064) 164-8103.

Urednik

PČELARSKI KALENDAR

Pčelarski kalendar u izdanju bijeljinskog izdavača „Biznis kluba“ je vredan izdavački poduhvat, tim pre veći pošto dolazi iz Republike Srpske u kojoj je pčelarstvo u velikom usponu. Prema rečima Budimira Gavrića, predsednika Saveza udruženja pčelara Republike Srpske „članice imaju oko 8 500 pčelara sa oko 45 000 košnica, ali procesne govore da još toliko društava imaju pčelari koji nisu članovi ove asocijacije“.

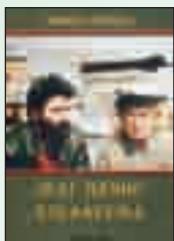
Sa ambicijom da se pojavljuje svake godine, Pčelarski kalendar si-gurno će biti prihvaćen na prostorima cele BiH, pa i u Srbiji i Hrvatskoj. Ova knjiga ima obim od čak 238 strana i obuhvata osam poglavljja: kalendarski i opšti deo, život i gajenje pčela, pčelinja paša i ishrana pčela, bolesti, štetočine i trovanje pčela, zima na pčelinjaku, pčelinji proizvodi kao lek, iz pčelarskih udruženja i pčelarski adresar.

Ova rukovet biranih tekstova delom je autorskog karaktera, ali na stranicama susrećemo i već dobro poznata srpska pčelarska pera. Pored kalendara, tehnike pčelarenja i recepta za tufahije, možemo naći i spisak internet adresa svih pčelarskih sajtova na našem jeziku, kozmetički recept Marlen Ditrih i uputstvo kako seliti pčele. Može se nabaviti u novosadskom predstavništvu izdavača, Katarine Ivanović 8/20 ili na telefone 021/511-3280 i 064/1289-476 ili na dejailic73@neobee.net.

Dejan Kreculj

MOJ NAČIN PČELARENJA

Kontroverzni pčelar Miloš Čorbić iz Sevojna, čuven po tome što u jednoj košnici preko cele godine drži više matica (ali tajnu nikom ne da), izdao je knjigu o njegovom načinu pčelarenja i o njegovom viđenju vođenja pčelinje zajednice uz poštovanje pčelinjih instinkta. Knjiga se u potpunosti bavi radovima na pčelinjaku po mesecima, ali i nekim malim tajnama koje nam mogu pomoći u pčelarenju. Format knjige je A5, mekog je poveza na 62 strane. Kontakt: (064) 2132-578.

Urednik

KOŠNICA ROŽE DELONA

Iz štampe je izašla i knjiga Jordana Puzderliskog iz Valjeva o Rože Delonovoј košnici. U knjizi je obrađena kompletan tehnika pčelarenja autora i iskustvo bugarskog pčelara Koste Velčeva. U knjizi se nalaze i tehnički crteži svih delova košnice. Kontakt: (014) 241-320.

Miško Evtić

DANI PČELARSTVA LAJKOVAC 2007.

Održaće se u nedelju, 25. III 2007. sa izložbom na platou ispred zgrade opštine Lajkovac. Pozivamo pčelare i proizvođače opreme da učestvuju i posete izložbu.

09.00 – 10.00 Doček gostiju

10.00 Svečano otvaranje uz prigodan program

11.00 Predavanja: Dr med. Verica Milojković, spec. (Tajne pčelinjih proizvoda); Dr med. Rodoljub Živadinović (Budućnost pčelarstva u Srbiji u svetu novih propisa i principa dobre pčelarske prakse)

Kontakt: (064) 258-23-22, (063) 804-92-74

II DELIJOVANSKI DANI PČELA

organizuju se 31. III 2007. u Domu kulture u Crnajki kod Majdanpeka

Na platou ispred Doma kulture organizuje se prodajna izložba opreme i pribora. Predavanje će održati **prof. dr Mića Mladenović** sa Poljoprivrednog fakulteta u Zemunu.

Kontakt: (063) 7423-005, Novica Njagojević.

UP „Deli Jovan“, Crnajka

U nedelju, 1. aprila 2007. godine na Cveti, pčelarska organizacija „Savo Popović“ iz Arijla proslavlja svoju slavu Cveti i organizuje VIII po redu manifestaciju

DAN PČELARSTVA U ARILJU

koja će se održati na prostoru između crkvene porte i hotela Elen. Pozivamo vas da kao član, gost ili izlagač uzmete učešće u ovoj tradicionalnoj manifestaciji. Pokrovitelj je SO Arijlje.

Predsednik Topalović Prvoslav; (031) 891-447

DANI MLAVSKO-HOMOLJSKIH PČELARA 2007.

Zbog uskršnjih praznika, manifestacija je pomjerena za 14. IV 2007. za nedelju posle Vas-krsa, i održaće se po sledećem programu:

Subota, 14. IV 2007:

- 10.00 Predavanje: **Dipl. ing. Živoslav Stojanović**: Suncokretova paša
11.30 Otvaranje manifestacije
12.00 Rezanje kolača
14.00 Obilazak pčelinjaka
20.00 Kulturno-umetnički program sa bogatom lutrijom

Nedelja, 15. IV 2007:

- 11.00 Obilazak manastira
14.00 Svečani ručak i dodela priznanja Pozivamo izlagače da ponesu svoj štand, jer ove godine nema barake. Info: (012) 334-826, (012) 333-128.

Za Organizacioni odbor, Dragan Đorđević

PRVI KONGRES PČELARSKIH ORGANIZACIJA BALKANSKIH ZEMALJA

Polat Renaissance Hotel, Istanbul, Turska, 29. III – 1. IV 2007.

29. III 2007:

15.00 – 17.00 Otvaranje. Poseta izložbi Apexpo

18.00 – 20.00 Ceremonija otvaranja

30. III 2007:

09.00 – 11.00 Biologija i patologija pčela

11.00 – 11.30 Kafe pauza

11.30 – 13.30 Pčelarski marketing

13.30 – 15.00 Ručak

15.00 – 17.00 Apiterapija

31. III 2007:

09.00 – 11.00 Tehnika pčelarenja

11.00 – 11.30 Kafe pauza

11.30 – 13.30 Polinacija i flora

13.30 – 15.00 Ručak

15.00 – 17.00 Strategija pčelarskih integracija u EU

1. IV 2007:

11.00 – 13.00 Svečana ceremonija zatvaranja

Sve detaljne informacije oko prijavljivanja i registracije učesnika možete naći na internet sajtu Prvog kongresa pčelarskih organizacija balkanskih zemalja:
www.apibalkan2007.com

30 godina

DP „Nikola Mileusnić“ iz Rume

Društvo je ovaj jubilej proslavilo nizom manifestacija u 2006. godini. Završna svečanost održana je 31. X 2006. na dan slave dru-

štva koja je prvi put proslavljena. Na svečanoj sednici predsednik Javorac Stanimir upoznao je pčelare sa istorijatom društva i podelio priznanja SPOS-a: Zlatnu medalju **Vajagić Mirku i Javorac Stanimiru**, a zahvalnice **Petković Staniju i Rajčević Đuru**.

Predsednik, Javorac Stanimir

Skupština u Erdeviku

U Lovačkom domu održana je 18. XI 2006. redovna Skupština u Erdeviku. Konstatovani su veliki problemi sa nozemozom u proleće 2006. godine. Za predsednika je izabran **Nećak Radivoj**, za sekretara **Mocko Samuel**, za blagajnika **Dudok Andrija**. Za počasne čalnove proglašeni su **Manojlović Džura i Horvat Palka**.

IO UP „Lipa“, Erdevik

Skupština u Badovincima

Redovna skupština održana je 28. XI 2006. Predavanje je održao Slobodan Cvitkovac iz Beograda. Pčelari su bili gosti **Hadži prote Dragiše Milovanovića**, koji je naš vredan član i koji je tom prilikom popisao pčelare i prikupio članarinu. Zbog njegovog višegodišnjeg pregalačkog rada dugujemo mu najveću zahvalnost.

Velimir Paunić, Badovinci

Ekskurzija u Grčku

DP „Jovan Živanović“ iz Novog Sada je organizovalo stručnu ekskurziju u Grčku od 6. do 9. XII 2006, uz posetu 47 pčelara pčelarskoj zadruzi u mestu Nikita, srpskom manastiru Hilandar na Svetoj Gori i srpskom vojničkom groblju na Zejtinliku u Solunu.

Zahvaljujući nesobičnom angažovanju i gostoprinstvu **Karadios Dimitriosa** koji je završio studije na zemunskom Poljoprivrednom fakultetu i koji govori srpski jezik (sa ocem im 350 košnica), isplanirana maršruta je ostvarena bez problema. Na odredište u Nikiti smo stigli u četvrtak ujutro i odmah smo krenuli u obilazak najveće grčke pčelarske zadruge u novom funkcionalnom zdanju.

Domaćini su održali predavanje, a Dimitrios je pomagao u diskusiji. Zadruga je osno-

vana 1954, a čini je 140 profesionalnih pčelara koji imaju od 300 do 1 200 košnica i godišnje predaju u zadrugu oko 1 200 tona meda. Za lične potrebe pčelari zadrugari mogu da zadrže 15% od godišnje proizvodnje. U sklopu objekta imaju punionicu za med, laboratoriju za ispitivanje kvaliteta meda, skladište, deo za pravljenje pogača (šećer je naš iz Sente jer je tu šećeranu kupio Grk), prostoriju za pravljenje satnih osnova, prodavnicu (med je 7 do 8 evra po kilogramu, a pčelari kad predaju med dobiju 2,8 do 3,2 evra plus na kraju godine sledi konačni obračun), kancelarije, sala za predavanje, vozni park

Usledio je obilazak pčelinjaka i usputnih mesta. Pčele u ovom delu Grčke zimuju na jednom nastavku, a paše počinju u rano prole-

će zbog mediteranske klime. Najinteresantniji je borov (medljikovac) med, jer borova ima najviše, zatim pomorandže i neki drugi sortni medovi koji se posle u doradi mešaju. Dobar deo meda izvoze u Evropu.

Obišli smo i manastir Hilandar i 4 sata proveli na Svetoj srpskoj zemlji, zadužbini najvećih prosvetitelja i svetitelja srpskog roda Svetog Save Nemanjića i njegovog oca Svetog Simeona Mirotočivog.

U kratkom vremenskom periodu videli smo crkvu Vavedenja presvete Bogorodice, biblioteku, riznicu i čudotvornu ikonu Bogorodice „trojeručice“, pčelinjak Ljubaznošću monaha, a naročito **oca Vasilija**, koji je u manastiru 35 godina, upoznali smo duhovno, kulturno i istorijsko nasleđe manastira Hilandar.

U znak zahvalnosti uručili smo povelju, reprint izdanje časopisa „Srpski pčelar“ koji je uređivao Jovan Živanović, bagremov med, vosak, polen

Osvanula je i subota. Pozdravljamo se sa našim domaćinima Dimitriosom i Kostasom i krećemo u Solun, na Zejtinlik, obilazak samog Soluna i posetu crkvi Svetog Dimitrija.

Dušan Vorgić

Aktivnosti Asocijacija pčelara Zlatiborsko-Moravičkog okruga

Prva godina rada Asocijacije potvrdila je opravdanost udrživanja i očekivanja većine pčelara. Početkom godine odštampano je 20 000 mini plakata kao apel da se voće ne prska u cvetu i podeljeno seoskim domaćinstvima u oba okruga. Pod pokroviteljstvom Asocijacije organizovana je izložba meda i opreme u Čačku krajem maja. Po prvi put organizovana je dobro posećena prodajna izložba meda na Zlatiboru u avgustu, koja je ove godine ušla u Kalendar turističke ponude Zlatibora i planira se da traje četiri dana.

Ono što je privuklo pažnju preko 400 pčelara naše Asocijacije, kao i brojnih gostiju, je celodnevni međunarodni seminar organizovan u Požegi 16. XII 2006. Pčelarima Požege smo poverili da budu domaćini, a ovim putem im upućujem zahvalnost na dobroj organizaciji, pre svega **Radoljubu Jankoviću** i **Aleksandru Aleksiću**. Predavači su bili **dr Kalinka Gurgulova** iz Bugarske, **dr vet. med. Zlatko Tomljanović** iz Hrvatske i **Milan Matić** iz Šapca.

Predavanja su bila odlična, a ogromnu pažnju je izazvalo Tomljanovićevo izlaganje, koji je sa dve teme ostavio izvanredan utisak. U osmom satu seminara pažnju je uspešno „držao“ Milan Matić sa temom „Maestro pčelijeg orkestra“, koju je održao besplatno. Hvala mu u ime Asocijacije.

Ovaj veliki skup pčelara pozdravila je ovo-godišnja Kraljica meda **Aleksandra Stepanović**. Hvala našoj Kraljici.

Doko Zečević, predsednik Asocijacije

Skupština u Arilju

Sala Opštine bila je 13. I 2007. mala da primi sve članove koji su prisustvovali redovnoj Skupštini pčelara Arilja. Gostiju odasvud.

Predsednik Opštine gospodin **Mićić** predade papire kojim Opština daje u vlasništvo zemljište na kome je kupljeni objekat, Dom za

ariljske pčelare. Za objekat se sredstva obezbediše učešćem nekih članova i donacijama prijatelja. Ariljci se svima Poveljama i toplim rečima zahvališe.

Nakon dve godine intenzivnog predsedničkog rada, **Milutina Maričića** izabraše za prvog predsednika Saveta pčelarskog doma, a za zamjenika **Veljka Pećinara**. Za predsednika izabraše **Prvoslava Topalovića**, a za zamjenika, **Antonija Jovanovića**. Planovi za budućnost ambiciozni.

Ariljski pčelari su informisani i o radu Asocijacije kao i radu IO SPOS-a u 2006. godini. Predavanje pred prepunom salom o prolećnom razvoju održao je **Doko Zečević**.

Doko Zečević

Godišnja skupština svilajnačkih pčelara

U Crkvencu nadomak Svilajnca 3. II 2007. održana je godišnja izborna skupština svilajnačkih pčelara. Doneta je odluka o formiranju Regionalnog saveza pčelarskih organizacija Pomoravskog okruga. Posebno je istaknuto da resavski pčelari imaju više od 50% društava „na točkovima“, te da ima problema oko registracije vozila, jer se malo koriste, a registracija se plaća u punom iznosu. Za predsednika je ponovo izabran **Tomislav Jevremović**, za sekretara **Nenad Jovanović**, a za blagajnika **Radoslav Jevtić**.

Tomislav Jevremović

V Međunarodni stručni seminar u Nišu

U Nišu je 17. II održan V jubilarni Međunarodni stručni seminar „Priroda daruje, um caruje“ pred više od 400 pčelara iz cele Srbije, a u organizaciji Regionalne asocijacije pčelara jugoistočne Srbije sa sledećim predavačima: **dr vet. med. Zlatko Tomljanović** iz Hrvatske (koji je bukvalno opčinio pčelare svojim iskuštvom i znanjem zasnovanim na najnovijim naučnim istraživanjima, a naročito iznošenjem podataka o državnim podsticajima za pčelar-

stvo u Hrvatskoj, kojih u Srbiji gotovo da nema), **dr sci. vet. med. Nada Plavša** i **dr med. Rodoljub Živadinović**. Seminar su profesionalno propратile mnoge medijske kuće: Politika, Večernje Novosti, TV5, TV Belle Amie.

Svi oni koji nisu prisustvovali ovom seminaru zaista treba da se kaju, jer se čulo mnogo novih podataka važnih za pčelarsku praksu.

Ing. Vlastimir Spasić

Seminar o HACCP sistemu u pčelarstvu i dobroj pčelarskoj praksi

U Aleksincu je 4. III 2007. održan seminar od nacionalnog značaja o novim standardima u pčelarskoj proizvodnji, pod visokim pokroviteljstvom Svetske pčelarske organizacije API-MONDIA, a u organizaciji Ministarstva poljoprivrede Republike Srbije i Društva pčelara Aleksinac, u partnerstvu sa RAPOJS. Vrsni stručnjaci do detalja su pojasnili ovu problematiku: **Mr Dragan Pušara** (Savetnik za standarde u Sektoru za agrarnu politiku Ministarstva), **Mr Milan Dopuda** (Master kvaliteta i bezbednosti hrane, konsultant u agenciji FECA – FOOD AND ENVIRONMENTAL CONSULTING AGENCY), **Dr med. Rodoljub Živadinović** (urednik časopisa Pčelar), **Nenad Novaković** (direktor Organic Control System, Subotica) i **Snježana Mitrović** (koordinator Udrženja TERRAS, Subotica).

Svi najvažniji zaključci i preporuke vezani za svakodnevnu pčelarsku praksu i tehniku rada pri vrcanju, obradi i pakovanju meda za tržište, zajedno sa svim našim i evropskim zakonskim propisima vezanim za pčelarstvo, mogu se naći u knjizi „**Priručnik o dobroj pčelarskoj praksi**“ koja je štampana ovim povodom i deljena prisutnima.

Bez dobrog poznavanja ove komplikovane problematike neće se uskoro moći biti pčelar, jer ćemo morati da sprovodimo mnoge mere i standarde koji će povećati pre svega zdrav-

stvenu bezbednost pčelinjih proizvoda. Ni o izvozu meda neće biti govora ako ne budemo poštivali preporuke Sistema analize rizika i kritičnih kontrolnih tačaka (HACCP) vezanih za primarnu proizvodnju.

Ceo seminar je snimljen kamerom i DVD film se može pogledati na predavanjima DP Aleksinac.

Milivoje Tomić

Izveštaj sa prve sednice Skupštine Asocijacije profesionalnih pčelara Srbije – APPS

Prva sednica APPS je održana 11. februara 2007. godine u Beogradu, u velikom amfiteatru na Poljoprivrednom fakultetu. Prisutni profesionalni pčelari su pokazali veliku zainteresovanost i uzeli učešće u radu sednice. Prvoj sednici prisustvovao je i predstavnik Ministarstva poljoprivrede Republike Srbije Nenad Terzić.

Dnevni red sednice je bio prilagođen većoj efikasnosti rada same skupštine, a odnosio se na donošenje poslovnika o radu Skupštine, Izvršnog i Nadzornog odbora APPS i aktivnosti koje su preduzete od strane rukovodstva Asocijacije od osnivačke skupštine do prve sednice skupštine.

Predsednik APPS Zoran Stojanović je u kratkom rezimeu sve prisutne obavestio da je APPS registrovano udruženje sa svojim pečatom, računom i izabranim rukovodstvom. U proteklom periodu kontaktirane su sve nadležne institucije koje se na bilo koji način bave pčelarstvom i predočeno im je da se u Srbiji formira Asocijacija koja po snazi pokriva jednu trećinu pčelarske proizvodnje

Srbije i koja će predstavljati značajnog partnera u razgovorima o budućnosti Srpskog pčelarstva.

Treća tačka dnevnog reda sednice bila je o predstojećim aktivnostima APPS-a.

U veoma burnoj raspravi donesena je odluka da se u ostvarivanju ciljeva Asocijacije ide korak po korak, sa dobro osmišljenim i pripremljenim aktivnostima. Jedan od prvih zadataka biće predlog novih subvencija za razvoj pčelarstva Srbije koji će biti preko nadležnih institucija prosleđen Ministarstvu poljoprivrede Republike Srbije, zatim predlog

Upravi za veterinu Ministarstva poljoprivrede da troškove obaveznog veterinarskog pregleda subvencionira u potpunosti.

Takođe, APPS uzeće aktivno učešće u razmatranju predloga novog zakona o poljoprivredi koji će se naći na dnevnom redu Skupštine Srbije u narednom periodu.

Pri kraju sednice izabrani su i organi Skupštine. Predsedavajući Skupštini u narednih godinu dana biće **Dušan Mirić**, a potpredsednik **Branislav Radočić**.

Obraćamo se svim zainteresovanim pčelarima sa otvorenim pozivom za saradnju i učešće u radu.

Predsednik APPS, Zoran Stojanović, 063/80-333-59,

pcelicazzz@yahoo.com

Sekretar APPS, Sladan Rašić, 064/164-37-27,

rasa.rasic@gmail.com

Srpske knjige u Bugarskoj

Ovih dana izašle su iz štampe obe knjige **Jove Kantara** (Sa zdravim pčelama u XXI vek i Matica, misaona imenica) na bugarskom jeziku.

Ovo je svakako veliki uspeh, za svaku poхvalu, koјим нас је autor достојно представио свету. Čestitamo Jovi Kantaru!

Gde smo bili, šta smo radili

Prošla 2006. bila je druga godina mandata novog rukovodstva Udruženja hercegnovskih pčelara koja je protekla u znaku obezbeđenja sredstava za mnoge akcije: štampan je zidni kalendar i podeljen svim pčelarima i saradnicima, organizovana je akcija sakupljanja meda za štićenike Doma starih u Risanu, obezbeđena su sredstva za 3 predavanja, omogućena je besplatna pretplata na časopis Pčelar za sve zainteresovane, uspešno je organizovan dvo-dnevni Sajam meda IGALO 2006, obezbeđeno je sponzorstvo SO Herceg Novi za kupovinu knjige „Pčelarstvo“ Veroljuba Umeljića i

podeljena je pčelarima besplatno, podeljene su matice i ostala regresirana sredstva Vlade RCG, ovlašćeni predstavnici posetili su sva značajnija okupljanja pčelara, uspostavljena je saradnja sa pčelarskim asocijacijama Trebinja i Dubrovnika u sklopu akcije međudržavnog pograničnog pomirenja, dato je više intervjua dnevnim novinama.

Predsednik Radman Željko

Aktivnosti DP „Jovan Živanović“ iz Sremske Mitrovice

10. XII 2006. godine, na sastanku pčelara, predsednik SPOS-a **Živoslav Stojanović** održao je uspešno predavanje „*Priprema pčelinjih društava za prolećnu pašu*“. Govorio je i o poseti Kongresu Apislavije u Slovačkoj i načinu registracije pčelinjaka. Pčelari su bili zadovoljni predavanjima. Organizovano je druženje i zajednički ručak sa predstvincima pčelara iz okruženja. Aktivnost je nastavljena 13. januara 2006. godine Izbornom

Skupštinom. Pozitivno je ocjenjen Izveštaj i Program rada. Za novog predsednika izabran je **Radaković Živan**, dugogodišnji uspešni pčelar.

Prisutni pčelari zahvalili su se dosadašnjem predsedniku **Stevanović Nedeljku** za uspešno vođenje društva.

U drugom delu Skupštine održano je predavanje „*Uništanje varoe sredstvima koja ne ostavljaju rezidue u medu*“ sa naglaskom na Apiguard i oksalnu kiselinu. Predavanje je održao **dr med. Rodoljub Živadinović**. Tema je izazvala veliki interes pčelara.

Ratko Šavija

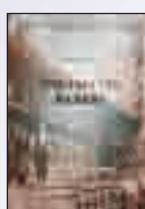
Obaveštenje za društva pčelara

Pozivaju se društva pčelara kod kojih je neki od predavača sa spiska SPOS-a održao besplatno predavanje, da do 31. marta dostave pismeno obaveštenje ko je držao predavanje, kada i sa kojom temom.

Sekretar SPOS-a, Predrag Martinović

MONOGRAFIJA PČELARSTVO VALJEVA

Ovo monumentalno delo izašlo je iz pera neumornog Cvetka Cakića, a u izdanju Udruženja pčelara Valjevo. Valjevsko pčelarstvo ima bogatu istoriju. Prema popisu SPD-a iz 1895. i 1900. godine, Valjevski okrug bio je među prvima po broju košnica u Srbiji. Ova sveobuhvatna knjiga se sistematično i metodično bavi istorijskom, naučnom i praktičnom analizom pčelarenja. Autor nudi i brojne praktične savete, od tzv. putujućih učitelja (Jovan P. Jovanović, Tihomir R. Jevtić), korisne za sve koji se bave pčelarstvom. Autor posebno osvetljava znamenite ličnosti iz pčelarstva, koje ne tamne i koje će pamtiti i buduće generacije.

Posebno poglavje knjige čine pčelarske zadruge koje su nezaobilazne u praćenju istorijskog razvoja pčelarstva. Čitaocu posebno skreće pažnju grafičko rešenje korica na kojoj je slika predivnog starog pčelinjaka Milana Živanovića iz 1934. godine. Neki bi mu i danas pozavideli na urednost.

Ovo značajno istoriografsko delo preporučuje se svima koji žele da u svojoj biblioteci imaju i deo bogate pčelarske istorije Srbije.

Urednik

BRZO-LAKO-KVALITETNO !

Prodajem prese za bušenje ramova sa automatskim utiskivanjem biksni u ram.

-Biksne za ramove 3x7 mm

-Prohrom-inox žicu za ramove 0.4 i 0.45mm

-Američku fazmaku za ramove

Dostavljaju i ubrzaju sebi posao oko oblikovanja ramova.
žica ne lako i dobro učeće jer se ne vrši u drvo.
il voleći se ne savljuje.

**031/894-331
895-176**

Šengereković

ПАКЕТНИ РОЈЕВИ
РОЈЕВИ НА ОДУ И ЦВЕТУЩИ
БЛОСИ СРБИЈЕВИ МЕД
ПРОДАЈА ПРОДУКТА МЕД
ПРОДАЈА СЛАДОСТИ МЕД

ПЧЕЛАРСТВО "АРСИЋ"
РЕДОК - БЕГРОВАЦ

ПЧЕЛИЦА
КРАЛЯЦ

ПРОДАЈА ПРОДУКТА МЕД
ПЧЕЛАРСТВО "АРСИЋ"

065-725-5157, 065-775-75-05

ALAT, ОРЕМА И ПРИБОР ЗА ПЧЕЛАРСТВО
szpr **D R A G A N** - ŠABAC
15353 Majur, Vere Blagojević 26. tel: 015/377-009; 063/233-813

Производимо прибор за врење, пчеларски прибор и заштитну опрему

**Унапрђена матична решетка
на идејном раму од
6 mm са помоћним летом.**

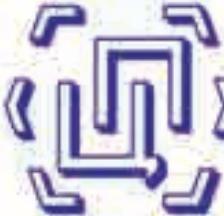

**Ново: Олакшавте себи рад.
Без додатних преграда
поставите електрични погон
на вашу центрифугу.**

* НАШЕ ПЧЕЛАРСКО ИСКУСТВО И ИНЖЕНЕРСКА ТЕХНОЛОГИЈА СУ У СЛУЖБИ САВРЕМЕНОГ ПЧЕЛАРЕЊА *
СА "DRAGAN"-ом JE ЛАКШЕ ПЧЕЛАРИТИ.

власник:
ing. Dragan Đurić
пчелар

**Д.О.О.
ЦМНА ПРОМЕТ**

**Производи, откупљује, пакује и пласира
мед и остале пчелиње производе
преко трговине широм Србије**

11319 Крњево, Бул. ослобођења 16
тел: 026/821-080; 064/864-20-19; 064/864-20-21
E-mail: cmana-promet@ptt.yu

NOVA KNJIGA VEROLJUBA UMLJIĆA

PČELARSTVO

NOVI
PČELARSKI
BESTSELLER

U knjizi je prikazano:

- Kako, kada i sa koliko košnica početi pčelarenje
- Tehnika pčelarenja u kontinentalnim i mediteranskim klimatskim uslovima, košnicama: DB, LR, Farer, A2, pološka, kongresovka, alpska, Derzonova, Canderova, klještara, kao i njihovim varijantama
- Način izrade, fotografije, tehnički crteži i specifikacije materijala za sve navedene košnice i prateću opremu
- Detaljni opis pčelarskih radova u toku godine
- Metodi uzgoja matica: Millerov, Dulitlov, Jenterov, Nikotov
- Plansko formiranje rojeva
- Najznačajnije pčelinje pčele
- Pčelarska oprema, od najjednostavnijih, do najsvremenijih rešenja
- Bolesti i neprijatelji pčela

KNJIGA
ZA SVAKOG
PČELARA!

Knjiga je obima 800 stranica, A5 formata,

štampana na finom papiru, šivenog poveza, sa čvrstim plastificiranim koricama.

Sadrži 1.400 fotografija u boji, 60 tehničkih crteža, 20 tabela i dijagrama.

Knjigu možete ponući od autora pouzećem, po ceni od 2.100 dinara.

VEROLJUB UMLJIĆ 34000 Kragujevac, Čede Dulejanovića 33
034/362-879, 063-814-80-80 • vumeljic@ptt.yu • www.umeljic.com

OD ISTOG AUTORA
MOŽETE PORUČITI
POUZEĆEM I KNJIGE

U SVETU CVEĆA I PČELA ATLAS MEDONOSNOG BILJA 1-2

Knjige su nagrađene bronzanom medaljom na Kongresu APIMONDIA 2002 u Ljubljani, čime su svrstane među tri najbolja svetska dela iz oblasti pčelarstva.

U 1, 2. delu ATLASA MEDONOSNOG BILJA, na 1.440 stranica A5 formata, prikazano je 670 vrsta medonosnih biljaka, koje uspevaju u uslovima kontinentalne klime kao i u mediteranskom području.

Knjige su ilustrovane sa 2.910 fotografija u boji. Sadrže 5.600 naziva biljaka na 8 jezika (latinski, srpski, ruski, francuski, engleski, mađarski, makedonski i slovenački), svrtnati u posebne registre. Dat je i rečnik bosanskih izraza kao i registar naziva bolesti pri čijem lečenju pomažu opisane biljke.

Pojedinačne cene knjiga su 1.800 dinara.

Predstavnici za plasman knjige:

PZ „ŽALTA“ Kosjer Radivoje
20101 Beograd, S. Stepanovića
069/779-411, 069/787-188
josef@zalta.com.rs, zalta.com.rs

„BIO - TRT“ Šabac
21100 Šabac, Šabacka 17
023/377-1180, fax 023/377-1180
info@biotrt.com

Klub mladićevi
85355 Sutomore, Njegoševa 17a
085/272-246, 085/235-1166
mladic@y7.yu

„SOKO“ - Aleksandar Mihajlović
16000 Skoplje, Hercegovačka 41a
02/694-11-12, 02/695-346,
sokopromo@y7.yu

„Promocija“ - František Preštelj
1260 Kremnik, Stenografska 1
01/831-0449; 061-389-209
kremnik@y7.yu

„Milan“ - Zadarski
20330 Streljanac, Štefanova Radića 16
023/389-338, 023/389-32-11
milan.promocija@y7.yu

ПЧЕЛАРСКА FARMA JEVTIĆ

MATICE

PAKETNI ROJEVI

ROJEVI NA DB RAMOVIMA

ROJEVI NA LR RAMOVIMA

MILAN JEVTIĆ 35267 OPARIĆ
(035) 722 564 (063) 895 86 08

PROIZVODNA DRUŠTVA

KOŠNICE.MED

FORMIRANJE KOMPLETNOG ПЧЕЛИНЈАКА

ISPORUKA U НАШОЈ АМБАЛАЖИ

МОГУЋ
СВАКИ
ДОГОВОР

MILANJEVTIC.COM
MILANJEVTIC@PTT.YU

АПИЦЕНТАР д.о.о.

11000 Београд, Војводе Степе 57
Тел. 011/397-45-40

Обавештавамо пчеларе и пчеларске организације да и у 2007. год. вршимо испоруку **ЛИНИЈСКИ СЕЛЕКЦИОНИСАНИХ МАТИЦА**, са почетком пријава и уплата од 15.01.2007. год. и испорукама од 20.05. - 1.09.2007. год. Испоруке су по редоследу уплате. Сваки кавез са матицом носи серијски број, печат и порекло матице.

Селекција се врши на медну продуктивност, отпорност на кречно легло и друге особине од 1982. године.

Решење за селекцију пчела и репродукцију матица издато од Министарства пољопривреде бр. 361-13-84/2005-4 од 27.06.2005.

Пчелари регистровани као пољопривредно домаћинство имају право на регрес од 200,00 динара по матици од Министарства пољопривреде.

За све додатне информације обратите се Мирку на горњу адресу или на телефон:

011/397-45-40 од 8-14 часова

011/2495-425 од 15-18 часова

за АПИЦЕНТАР

Prof. dr. Јован Кулинчевић

PRERADA ПЧЕЛИНЈЕГ ВОСКА

Производимо висококвалитетни волфрамски власници за пчеле од пералаче стварајући неке карактеристике:
100% енергија је апетијска. Кајџ.
Преванда чистији и пернији, изванко
Однос 7:2 прашака волфрама
У високодоброју садржи витами

Услуге производње и обраде волфрамских власника
Од 1-30.000 кг/год. производња и обрада

Гаранција за квалитет!

VI Starčević Rajko
Mišković 45, Derventa
Republika Srpska

Tel.: 053/321-223

Mob.: 065/568-325

**CENTAR ZA SELEKCIJU I
REPRODUKCIJU MATICA
TIMOMED D.O.O. Knjaževac**

19350 Knjaževac • Kej Velika Vlahovica 7a
tel: 019 732-330, 732-872, 730-721
fax: 019 732-485 • e-mail: timomed@ptt.yu

Reklamni materijal je dozvoljen za upotrebu u Srbiji i Crnoj Gori
Prevođenje u drugi jezik je dozvoljeno
Prevođenje u drugi jezik je dozvoljeno

Rukešnja za selekciju pčela i reproduktičku maticu izdano je od Ministarstva
poljoprivrede broj: 270-367-00027/2005-24 od 17.06.2005. godine

VRŠIMO PRODAJU:

SELEKCIJONISANIH MATICA
(u periodu od 15.05.2007. god.)

PAKETNIH ROJEVA

Isporuka matica vrši se
po redosledu uplate.

Kontakt telefoni:

"Timomed":

063 27-37-606 (Aneta) i 019 730-721 (Milan)

Prodavnica u Zaječaru:

019 424-420 (Dušica)

Repro stanicu u Zaječaru:

064 83-45-232 (Branislav Jovanović)

Prodavnica u Negotinu: 019 545-323 (Zlatica)

Prodavnica u Sokobanji: 018 833-569 (Nela)

Prodaja u Beogradu: 064 414-0542 (Svetlana)

**Vršimo otkup meda i
ostalih pčelinjih proizvoda!**

ЦЕНТАР ЗА СЕЛЕКЦИЈУ И РЕПРОДУКЦИЈУ
У САРАДЊИ СА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ФАКУЛТЕТОМ БЕОГРАД

"Патица Стојановић"

Тимочка 6, 36103 Рибница, Краљево
тел. 036 37 53 36
моб. тел. 063 80 333 59
најчелињаку: 064 44 61 911
e-mail: pcelicazzz@yahoo.com

5

PČELICA
КРАЉЕВО

ЛИНИЈСКИ СЕЛЕКЦИОНИСАНЕ
МАТИЦЕ

РЕГИСТРОВАНИ ПРОИЗВОЂАЧ МАТИЦА
РЕШЕЊЕМ МИНИСТАРСТВА ПОЉОПРИВРЕДЕ БРОЈ 420-01-00139/2004-04
ПАКЕТНИ РОЈЕВИ - РОЈЕВИ НА ЛР - РАМУ

Karolji
Nektar
- Bećej -

Vlasnik: Láslo Karolji
21220 Bećej, Uđarnička 40
Telefon: 021-817-274
mobil.: 063-7754-048
Email: karoljini@sojanet.co.rs

- *IZRADA I PRODAJA SATNIH OSNOVA SA 20% ZAŠTITE OD VAROJE
- *ZAMENA I ODKUP VOSKA I STAROG SAĆA
- *LEKOVI ZA PČELE PČELARSKI PRIBOR I OPREMA
- *IZRADA SVEĆA
- *POGAČA ZA PREHRANU PČELA
- *BAGREMOW LIPOK LIVADSKI I SUNČOKRETOV MED
- *ODKUP MEDA I PROPOLISA
- *BIO PROGRAM OD MEDA

ЦЕНТАР ЗА СЕЛЕКЦИЈУ И РЕПРОДУКЦИЈУ
У САРАДЊИ СА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ФАКУЛТЕТОМ БЕОГРАД

"Пчелица Стојановић"

Тимочка 6, 36103 Рибница, Краљево,
тел. 038 37 53 36 моб. тел. 063 80 333 59, 064 44 61 911, pcelicazzz@yahoo.com

ЛИНИЈСКИ СЕЛЕКЦИОНИСАНЕ МАТИЦЕ

РЕГИСТРОВАНИ ПРОИЗВОДАЧ МАТИЦА РЕШЕЊЕМ МИНИСТАРСТВА ПОЉОПРИВРЕДЕ
БРОЈ 420-01-00139/2004-04

НАШИ ПРОИЗВОДНИ КАЛАЦИТЕЋ:

- ЦЕНТАР ЗА СЕЛЕКЦИЈУ 700 ПЧЕЛИЊАХА ЗАЈЕДНИЦА СА КАЛАЦИТЕЋОМ
РЕПРОДУКЦИЈЕ 8000 МАТИЦА И 300 ПАКЕТНИХ РОЈЕВА И РОЈЕВА НА ЛР РАМУ.

- РЕПРОСТАНИЦЕ: 3800 ПЧЕЛИЊАХА ЗАЈЕДНИЦА СА КАЛАЦИТЕЋОМ

РЕПРОДУКЦИЈЕ 5500 МАТИЦА И 3500 ПАКЕТНИХ РОЈЕВА И РОЈЕВА НА ЛР И ДБ И ФАРАР РАМУ

РЕПРО СТАНИЦЕ

- МИОДРАГ РАДОСАВЉЕВИЋ

Ваљево, тел. 014 220 113, 064 296 18 78

- ЗОРАН КОСТИЋ

Крупањ, тел. 015 681 253, 063 772 62 08

- МИЛАН ЈЕВТИЋ

Оларић, 035 722 564, 063 895 86 08

- МИЛОШ МИЛОСАВЉЕВИЋ

Баљевац, 036 790 555, 063 88 75 541

- РАДЕ МАРЈАНОВИЋ

Бајина Башта, 063 817 39 09

- ПЧЕЛИЊАЦИ МИРИЋ

Белановица, 014 89 769, 063 807 61 42

- ИГОР ИВОВИЋ

Крагујевац, 063 63 00 29

- МИЛИЈА РАТКОВИЋ

Цветке, Краљево, 036 851 852, 064 309 19 65

- ПЧЕЛАРСТВО АРСИЋ

Течин - Рековац, 035 723 347, 063 775 75 06

- ПЧЕЛИЊАЦИ ТАНАСКОВИЋ

Дудовица, 011 818 60 41, 063 80 18 358

- МИТРОВИЋ МИЛАН

Крушевача, 037 455 035, 064 38 32 561

- ДРАГАН ЈЕВТИЋ

ПЧЕЛИЦА
КРАЉЕВО

5

ПРОИЗВОДЊА ПЧЕЛАРСКЕ ОПРЕМЕ

СТОЛАРСКА РАДЊА „ИВАНИЋ“

ПОПУСТ ЗА СВЕ ПРОИЗВОДЕ ОД 01.09.-31.12.2006.

КОШНИЦА 45 33-38 e

РАМОВИ 0,25 0,20 e

**Тел: 063/8111-751
022/333-783
www.kosnice-ivanic.co.yu**

Pčelarska kuća Jevtić

Matrice
Rojevi na LR ramovima
Rojevi na DB ramovima
Paketni rojevi

Košnica + roj → најповољније
Formiramo pčelinjak za Vas
Prodaja kompletne pčelinjake
Mogući razni dogовори

Jevtić Svetlana i Dragan
tel. 035/ 722-684 063/ 89-33-123

email: jevtic@ptt.yu
www.pcelarskakucujevtic.com

ZANATSKA BRAVARSKA RADNJA „MARKOVIĆ“

Izrada:
ručice
jugo razmak
pčelarski nož
nosiljka za košnice
nosač ramova pri pregledu košnica
bušilica za ramove
australijska stega
matična rešetka
pčelarska vaga
zatezači

vl. Rade Marković
ul. Sajtareva br. 43
18360 Sviljig
tel. 018/824-040
mob. 063/8915-051
063/7674-621

златни медал за квалитет
са Новосадског сави

Пчеларска радија
НЕКТАР
Краљево

Телефон/Факс:
034/371 501
Производња погача
034/502 290
Производња воска
034/334 599
Мобител: 063/649 144

- израда и продаја сатника осмона
- замена и откуп воска
- израда погача за прихрану љубља
- откуп меда и прополиса
- продаја

www.nektarkg.com nektarkg@eunet.com

METALOPLASTIKA

Sve vrste ambalaže
za med...

Tip Ambalaže	Širina (mm)	Djelomična širina (mm)	Visina (mm)	Volumen (l)
OKRUGLE	11	0,721	0,371	0,181
OKRUGLE	21	0,721	0,371	0,371
OKRUGLE	31	0,721	0,371	0,51
OKRUGLE	51	0,721	0,371	0,721
OKRUGLE	101	0,721	0,371	1,51
CETVRATNE	11	0,721	0,371	0,181
CETVRATNE	21	0,721	0,371	0,371
CETVRATNE	31	0,721	0,371	0,51
CETVRATNE	51	0,721	0,371	0,721
MEDVE	11	0,51	0,371	0,181
MEDVE	21	0,51	0,371	0,371
MEDVE	31	0,51	0,371	0,51
MEDVE	51	0,51	0,371	0,721
ELIPSIČNI	11	0,721	0,371	0,371
ELIPSIČNI	21	0,721	0,371	0,51
ELIPSIČNI	31	0,721	0,371	0,721
OSMIVUGAĆNE	11	0,721	0,371	0,181
OSMIVUGAĆNE	21	0,721	0,371	0,371
OSMIVUGAĆNE	31	0,721	0,371	0,51

PET

VRNJAČKA BANJA • tel. (036) 631-128, 631-487, 631-677 • www.metaloplastika.com

VUPLESU

Gornji Milanovac, Gornja Vrbava, Kragujevačka b.b.
tel: 032 716 627, faks: 032 720 750, mob: 063 606 818

140

PČELAR, mart 2007.

NAJ POVOLJNIJE KVALITETNIJE

- Ramovi od suve lipe za sve tipove košnica.
- Dnevni kapacitet do dve hiljade ramova.
- Košnice svih tipova, tačne mere, precizna izrada.
- Formiramo pčelinjake do 100 košnica.
- Sva pčelarska oprema, pribor za vrcanje meda.
- Hrana i lekoviti za pčele.
- Praktična obuka za tehnike pčelarenja.

Naše ogromno iskustvo je garancija kvaliteta.

Poštujemo dogovorene rokove.

Dostava pouzećem, veće količine dovozimo.

Pojedinci i društva, pozovite nas da se dogovorimo.

Posetite nas, sve možete videti!

UDITE U PČELARSTVO NA VELIKA VRATA

SZTR "Medena", Mehovine, 15225 Vladimirci

Tel: 015/518-532, Fax: 015/518-208, Mob: 063/89-50-610

www.radionicamedena.com radionicamedena@yahoo.com

Prodajem pčelinja društva u LR nastavcima ili na ramovima, od aprila. Ranko Kljajić. ☎ 022/342-635

PROIZVODNJA I PRODAJA: KOŠNICA LR, Dadan-Blat i Farar, RAMOVA od lipovog drveta, ELEMENATA košnica (podnjača, nastavaka, zbegova, krovova), KAVEZA za matice, ANTI-VAROZNIH – ŽIČANIH PODNJAČA od kvalitetnog materijala, precizne izrade i u dogovorenom roku Za veće porudžbine odobrava se popust! Jevtić Boban, Kruševac. ☎ 037/887-471, 064/358-403

Knjigu APITERAPIJA od Dr Mladenova i Milenka Radosavovića, nagrađenu zlatom Apimondije, možete naručiti. ☎ 034/316-903, 064/3221-311

Prodajem med i polen. Božendić Rajko, Šid. ☎ 022/710-619

Prodajem više komada DB i LR košnica i elemenata istih. ☎ 011/84-16-597, 063/757-800

MEPOLIS MED.

OTKUPLJUJEM PČELINJE PROIZVODE.
☎ 063/316-844, 011/2390-893, 011/3543-116

Zbog starosti smanjujem pčelinjak. **Prodajem** 50 DB društava u odličnom stanju. Bosić. ☎ 011/3582-860, 031/827-166

Papirići za dimljenje protiv varoe – lično ili pouzećem. Filipović – Užice. ☎ 031/513-687, 563-882, 524-172 (u prodavnici), 063/639-424

Prodajem društva LR i DB i rojeve. Dragićević Božo. ☎ 014/85-327, 064/498-15-42

Prodajem društva na LR i AŽ ramovima. Boban, Petlovača, Šabac. ☎ 015/273-130, 064/323-72-56

Povoljno **prodajem** rojeve ili društva, med, košnice, ramove. ☎ 026/221-255, 063/8458-705

Prodajem DB košnice sa pčelama, paketne rojeve na ramovima pre i posle bagrema. ☎ 037/811-466, 064/4989-239

Prodajem u maju rojeve na LR i DB ramovima. Ratko Krneta, Pinosava. ☎ 011/3906-968

Prodajem (LR košnice, pčelarsku prikolicu „Dubrava“) sa pčelama. ☎ 063/358-431

Seme helje, medonosne biljke, mađarske sorte „Hajnalika“ za redovnu i postrnu setvu. Virag Janoš, Bačka Topola, Njegoševa 18.

☎ 024/712-135, 063/522-395

Prodajem 100 DB, LR društava pre bagrema, 100 rojeva od 1. juna. Pavlović. ☎ 015/510-241, 063/7561-513

Košnice LR, 40 komada, sa pčelama, rojevi u junu. Z. Mladenović.

☎ 011/8232-390, 063/8830-953

Prodajem pčele u ažejkama i pološkama košnicama, prazne košnice i kante – povoljno. ☎ 356-45-41, 5333-709

30 društava sa košnicama; nastavke, gotove ramove, podnjače žičane. ☎ 064/613-7772

Otkupljujemo vosak, cijena četiri evra. Medimpedž. ☎ 99 387 55 771-693, 99 387 65 539-301

Prodajem med bagremov. Miroslav Neresnica. ☎ 064/257-0105

PRODAJEMO 30 LR društava sa košnicama do 20. aprila.

☎ 014/61-555 Bora, 014/61-444 Rade

Prodajem: LR društva bez košnica 55 EUR i Zastavu 624 registrovanu – može za pčele 2 300 EUR. ☎ 064/341-7277

Povoljno **prodajem** 40 društava u LR košnicama. Zdravko. ☎ 021/461-178

SADNICE medenosnog drveća. Dvadeset vrsta. Simić Aleksandar, Ub.
☎ 014/410-308, 064/614-75-23

Prodajem pčelinja društva na LR ramovima sa ili bez košnica. Stevanović Gvozden, Užice. ☎ 031/520-249

Prodajem 20 DB desetoramnih društava u martu i aprilu. ☎ 011/8129-661

Prodajemo pčelinja društva na 7 i 10 DB ramova u aprilu i paketne rojeve. ☎ 063/884-3342, 037/788-140, Žarko, Varvarin; 063/869-1978, 037/789-036, Dragan, Varvarin

Pčelarska farma „Isić“ **prodaje** do 150 košnica LR sa pčelama u svim varijantama. Podnjače su sa sakupljačem praha – antivaroia i standardne. Zbeg za seobu i kombinovanu ishranu. HITNO. ☎ 022/752-582, 064/192-1157

Prodajem autobus za prevoz košnica, bilo kojeg tipa, registrovan za pčelarstvo. ☎ 011/87-54-109, 064/27-10-943

Prodajem pčelinja društva u DB košnicama sa ili bez košnica. Mijailović Živomir, Batočina. ☎ 034/841-219, 063/690-877

Prodajem fumagilin, original kanadski. Časlav. ☎ 011/516-035, 064/164-7746

Prodajem pčelinjak „Autobus SANOS 12“ – 42 košnice AŽ, dvomatični sistem. Tomić, Zemun. ☎ 011/616-003, 064/169-9578

Prodajem 10 LR, 15 DB desetka društava. ☎ 011/8700-764, 063/7173-762

Povoljno **prodajem** bagremov i suncokretov med. U aprilu prodajem društva na LR ramovima, a posle bagrema rojeve.

☎ 011/2462-425, 064/204-72-77

Prodajem pčele na LR ramovima. Povoljno. ☎ 063/849-6992

Povoljno **prodajem** pčelinja društva u Dadan-Blatovim košnicama. ☎ 011/28-31-067

Prodajem pčelinja društva na LR ramovima, rojeve pčela i med. ☎ 015/662-737, 063/7810-131

Zbog bolesti pčelara hitno **prodajem** 100 pčelinjih društava LR košnice.

☎ 064/166-3538

Prodajem pčele na ramovima sa i bez košnice. ☎ 011/2407-237, 065/2407-237

AŽ prikolica 12 košnica 800 evra, pčelarska stolarska mašina 350 evra. ☎ 064/145-0425

Prodajem LR košnice sa zdravim pčelama, FAP Furgon nameštajac, kante za med. ☎ 9936 20 9-766-371

Otkupljujem vosak, droždinu (voskovarinu) i sače. Peđa, Leskovac.

☎ 064/613-31-78, 016/281-674

Prodajem pčele na ramovima LR i DB, april. ☎ 063/8810-581

Prodajem pčele na LR ramovima. April. Matić. ☎ 064/230-4150, 011/2721-091

Autobus – pčelinjak **na prodaju**, može i u delovima. ☎ 011/356-3567

Prodajem kamion TAM sa 40 društava, i DB društva. ☎ 034/362-580

Prodajem 46 AŽ košnica sa pčelama. Milan Paripović, Arandelovac. ☎ 034/725-825, 011/3344-732, 064/1859-645

Rojevi na LR i DB ramovima. Miško Jovanović, Lajkovac. ☎ 011/8124-929, 064/258-2322

Prodajem TAM-5000 sa 60 i 30 AŽ košnica sa pčelama. ☎ 015/346-258

Prodajem 100 društava na LR ramovima. Rade Zeljković, Sremska Mitrovica. ☎ 022/624-041, 064/5422-700

Prodajem kamion TAM sa AŽ košnicama i pčelama. ☎ 012/532-909, 064/810-6916

Prodajem TAM-110. Atestiran, dobar, neregistrovan. ☎ 064/4558-594, 013/632-483

Prodajem kompletan pčelinjak od 50 društava u LR košnicama. ☎ 026/316-525, 064/834-51-17

Prodajem autobus Sanos, 92 košnice sa pčelom, atestiran, registrovan, kompletno sa opremom. ☎ 015/284-463

Prodajem pčelinja društva i rojeve iz LR-a. Povoljno – dogovor. ☎ 0230/81-762

Prodajem nove i polovne košnice tipa LR, povoljno. ☎ 0230/82-970, 064/368-57-00

Prodajem AŽ nukleuse formirane 2006. Babić. ☎ 011/2775-420, 063/7005-806

Prodajem prošlogodišnja društva na LR i AŽ Grom ramovima. Živko. ☎ 022/610-094, 063/7502-442

Prodajem društva na DB ramu. Zlatko. ☎ 011/887-3205, 064/2913-172

Prodajem društva na 7-AŽ Grom ramova. ☎ 011/2106-509, 063/362-209

Kupujem vosak, voskovarinu (droždinu). Ignjatović Mijomir, Požarevac.

☎ 012/213-532

Prodajem prošlogodišnje rojeve sa ramovima DB, LR pre posle bagremove paše. Branislav, Lovci. ☎ 035/275-205, 063/774-2525

Na prodaju rojevi na ramovima AŽ Grom. Stojićević, Petrovac na Mlavi. ☎ 012/332-731, 063/74-75-331	Zbog zdravstvenih razloga prodajem kompletan pčelinjak 50 društava u LR košnicama + 126 oplodnjaka. Zvati do 20 časova. ☎ 022/650-356
Prodajem kamion FAP Furgon sa AŽ košnicama i pčelama, sa nukleusima. ☎ 064/318-52-36	Prodajem pola pčelinjaka do 80 društava DB 10 i 12 ramova, med livadski, bagremov. Cena po dogovoru. Stole, Vranjska Banja. ☎ 017/546-066, 062/373-011
Prodajem društva na ramovima LR i DB. ☎ 064/4987-999	Od marta do juna prodajem društva na LR i DB ramovima. Može sa košnicama. ☎ 014/415-289
Prodajem kamion sa pčelama, povoljno. ☎ 063/7199-230	Prodajem AŽ standard društva na ramovima, pre bagrema. ☎ 015/322-155, 063/281-243
Prodajem pčelinja društva u LR košnicama i ramovima. ☎ 022/712-984, 062/515-920	Prodajem traktorsku prikolicu 28 košnica AŽ-10 sa radnim prostorom. ☎ 011/628-519 od 16 do 20 sati
Prodajem Zastavu 435-10, sa 50 AŽ košnica sa pčelama, sve u vrlo dobrom stanju. ☎ 021/431-792	Prodajem kamion sa pčelama 24 AŽ-Grom, kontejner, rojeve, stresače pčela. ☎ 015/510-027, 064/350-9901
Prodajem DB košnice sa pčelama. ☎ 011/895-387	Prodajem 25 društava na LR ramovima. Uz svako društvo poklon: 1 sadnica evodije. ☎ 021/843-857
Prodajem pčele sa LR košnicama i bez košnica. Sveta Ilić. ☎ 063/12-74-404	Prodajem rojeve na 5 LR okvira, isporuka do polovine aprila. Sava. ☎ 023/772-253
Prodajem pčelinja društva u LR košnicama. Kerkez. ☎ 011/3320-028, 064/213-7921	Prodajem 20 LR društava sa polovnim košnicama ili bez. Vraštanović. ☎ 026/317-788
Prodajem pčelinja društva u LR nastavcima ili na ramovima, od aprila nadalje. Kljaić Ranko, Novi Banovci. ☎ 022/342-635	Prodajem pčelarsku, traktorsku prikolicu za 30 LR košnica. Povoljno. ☎ 013/641-940
Prodajem 20 LR košnica sa pčelama. ☎ 011/514-590, 011/8258-818	Prodajem 10 LR društava u odličnom stanju. Povoljno. Mile. ☎ 064/135-8151
Zbog starosti prodajem 30 LR košnica sa pčelama. ☎ 011/2513-683, 064/395-22-53	Prodajem LR košnice sa pčelama ili samo pčeles. ☎ 011/318-3153, 064/411-69-21
Prodajem 10 DB košnica sa pčelama. ☎ 011/2511-841, 063/7245-302	Prodajem pčelinja društva i rojeve na LR okvirima. ☎ 011/770-904, 064/159-45-34
Prodajem 10 LR društava u aprilu – košnica gratis (polovna: nastavak, podnjača, krov). Šošić. ☎ 022/332-022	Otkupljujem voskovarinu (droždinu), menjam satne osnove za saće vrlo povoljno. ☎ 035/228-644, 065/228-6440

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

638.1

PČELAR : časopis za pčelarstvo / glavni i odgovorni urednik Rodoljub Živadinović. - God. 1, br. 1. (januar 1898) - . -
Beograd : Savez pčelarskih organizacija Srbije, 1898 - (Lapovo : Kolor pres). - 24 cm
Mesečno

ISSN 0350-431X = Pčelar
COBISS.SR-ID 15913218

Zlatna pčela,
RIOS i
Kraljica meda
žele Vam srećne
Novogodišnje i
Božićne praznike,
kao i mednu i
uspešnu
2007. godinu

ЗЛАТНА ПЧЕЛА

34210 Rača, Kragujevačka, Karadonske br. 2
tel. 034/752-189, 063/740-49-28, 063/721-05-55

HRANA I SVE VRSTE LEKOVA ZA PČELE

MATIČNE REŠETKE LR

MANUALNI REFRAKTOMETAR

9500 DINARA

DIGITALNI REFRAKTOMETAR

26000 DINARA

- IZRADA I PRODAJA SATNIH OSNOVA
- ZAMENA, OTKUP VOSKA I STAROG SAČA
- PČELARSKI PRIBOR I OPREMA
- KOSMETIKA I HUMANA MEDICINA
na bazi pčelinjih biljnih aktivnih snesterija

 EVROTOM

SRBIJA, 22400 RUMA, Kraljevačka 46
Telefon: ++381 22 479 569, Fax: ++381 22 471 675
21000 NOVI SAD, Čirpanova 40
(Ugao Bore Prodanovića), Tel: ++381 63 75 89 160
BIH, 76100 BRČKO, Semberska 12,
Tel/Fax: ++387 49 340 443
BUGARSKA SOFIJA, Tel/Fax: ++359 28 40 31 33,
Tel: ++359 28 28 43 95
UKRAJINA, KIJEOV, ++380 505 258 891
e-mail: evrotom@hotmail.com; <http://www.evrotom.com>